AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban
Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳԻՆԸ
ՍԻՐԻՐԻԱ տար. 425, վեցամսեայ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՔԱՄՆ. տարի. 6, վեցամսեայ 4 տոլար
Տնօրէն - Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՊԱՏ

ազգային, քաղաքական, գրական եւ տնտեսագիտական

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ

ازتاك

جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 27 1931
ՁԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 3.50 Ս.Դ.

Դ. ՏԱՐԻ | Ամեն առաւօտ պէտք է ընել թերթս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Ձեռագրակուած ձեռագիրները եւ չեն վերադարձուիր | Թիւ 118 (410)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՎԵՐԱԿԱԶՄԻԱԾ ՊԱԱԼՊԷՔԸ

Տեսա՞ք Պաալպէքը, որ յարութիւն առած, կը շարժի Պուրճի մէջ։ Տեսա՞ք հին քաղաքը զոր Պ. Ժան Տէպս, համբերատար ու մանրազնին արուեստով մը վերականգնած է Փարիզի միջազգային ցուցահանդէսին համար ու առժամաբար կը ցուցադրէ Պէյրութի սակարանին նախկին մեծ սրահին մէջ։

Պաալպէք, դուրս ելած իր փառաւոր անցեալէն, պզտիկցած իր համեմատութիւններուն մէջ, բայց մանրամասնօրէն վերահաստատուած, իր երկնասլաց սիւներով, քանդակուած խոյակներով, աստուածներու արձաններով, Փարիզ երթալու ատեն, եկեր է հոս, մեզի ցոյց տալու համար իր հին օրերու գեղատեսիլ պատկերը։

Պաալպէք կամ Հէլիոբոլիս ուր ատենօք կը բազմէր Արամազդ, արուեստի հրաշալիքն է։ Անոր տաճարին սիւները որ հպարտութեամբ կը գծուին հորիզոնին վրայ մեզի կը հաղորդեն կատարելութեան իմաստը։

Եթէ պատահի որ արեւաքաղաքին ներկայ մնացորդներն ալ բոլորովին կքին ժամանակի հարուածներուն տակ, մարդկութիւնը զգալի կորուստ մը պիտի նշանակէ իր տարեգրութիւնները մէջ։ Ասոր համար չէ՞ որ Փոլ Հանրի Պորտոյ կ'ըսէ. «Եթէ Պաալպէքի սիւները կործանէին, քիչ մը նուազ գեղեցկութիւն պիտի մնար աշխարհի վրայ ու քիչ մը նուազ բանաստեղծութիւն Լիբանանի խորունկ երկնքին մէջ»։

Սակարանի սրահը, իր մութ կապոյտ պատերով լուրջ ու վեհ մթնոլորտ մը կը պարզէ։ Մարդիկ կը մտնեն ու կ'ելլեն։ Ելեքտրական լոյսը առատօրէն կը ժայթքէ։ Մարդ կը շուարի թէ ուրկէ՞ սկսի նայիլ։ Կեդրոնը, փուռէր է չքեղ օրերու Պաալպէքը։ Ահա սիւնազարդ վեհափառ ճակատը, վեցակողմ բակը, տօնաբակը ուր ժամանակին գեղեցիկ հանդիսութիւններով զոհեր մը մատուցուէին Ալիմպոսի տիրոջը, անմահ սիւներով տաճարը։ Ահա լուսնկային պայծառութիւնը իր տեղը կուտայ, վարդագոյն, կապոյտ կամ կանաչ լոյսերուն։ Հոս ու հոն ցրուած գաճէ փոքրիկ մարդերը որ կարծես գաղտնի խօսակցութեան կը բռնուեր են, յանկարծ կ'ոգեորուին, կը տաքնան ու շնորհակալ նայուածքներ կը նետեն իրենց խշտեակներուն մէջ քաշուած գաճաքարէ աստուածներուն վրայ։

Թատրոնի դիտակ մը կ'առնենք ու դոնակէ մը կը նայինք տաճարէն ներս։ Ինչ հիանալի տեսարան։ Ենոգազդենէ Արամազդը լուսաճաճանչ միջոցին մէջ ու արձաններ... երասանդներ... ծնօտներ...

Կը հեռանանք այս կեդրոնէն ու կ'ուղղուինք դէպի ձախ անկիւնը, տեսնելու համար անտառի մը պիրկին մէջ փռուած Աստղիկի տաճարը որ ելեքտրականութեան օժանդակութեամբ ինքնիր վրայ դառնալով, ցոյց կուտայ իր սիւներուն շնորքը։ Քիչ մը հեռուն, պատուանդի մը վրայ, նստեր է Պաքոսի տաճարը, իր ներկայ վիճակին մէջ, մաշած ու կիսագանդ։ Անդին կանգներ են վեց համբաւաւոր սիւները որ հեգնանքով դիմադրեր են դարերու յարձակումներուն։ Պ. Jean Debs հարազատօրէն վերարտադրեր է անոնց բոլոր մանրամասնութիւնները։ Շատ ինքատիպ է նաև այն գործաւորը որ գաճին վրայ կը քանդակէ ցուլի կամ վագրի գլուխ մը, խոյակին իր յղացած ձեւը տալու համար։

Պաալպէքի պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ Յունուար 18ին։ Հազարաւոր անձեր հաւաքուեցան այս փառաւոր անցեալին շուրջ ու հիացան լիբանանցի արուեստագէտին տաղանդին վրայ։

Փարիզի միջազգային ցուցահանդէսին մէջ գաճէ այս փոքրիկ բայց, հոյակապ քաղաքը, պիտի ներկայացնէ շքեղ անցեալի մը պատկերը ու սքանչելի ուերակներ որոնք իրենց հնագիտական ու գրօսաշրջիկական արժէքներով մեծապէս օգտակար պիտի ըլլան Լիբանանի համար։

ԹՈՒՔԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐ

ՇԷՅԽ ԷՍԱՏ, ՇԷՅԽ ՍԱՒՏ ԵՒ ԳՆԴ. ԼՕՐԷՆՍ

ԻԶՄԻՐ.— Շէյխ Էսատ կախուած Շէյխ Սայիտին ալ պետն էր։ Որովհետեւ Շէյխ Էսատ բոլոր նաքշիպէնտներուն ամենէն մեծն է, ու Շէյխ Սայիտի ալ նաքշիպէնտի մը ըլլալը իր կնիքին վրայ գրուած էր։ Այս պարագան այսօր իմացայ իրաւասու անձնաւորութենէ մը։

Պատմութեան մէջ հանած ըմբոստութենէն զատ, 330 Մարտի Պիթլիսի ըմբոստութիւնն ալ նաքշիպէնտները արծարծած են։ Պօղքերի ըմբոստութեան հեղինակներէն Զէյնէլ Ապէտին, Շէյխ Բիքաթ, Շէյխ Զիա, Շէյխ Թալաթ և Ավտան շէյխերը նաքշիպէնտիներ են։ Կէնճի ըմբոստութիւնն ալ ամբողջութեամբ նաքշիպէնտիներուն գործն է։

Վերջապէս, ահա Մէնէմէնի դէպքը ցոյց տուաւ որ պէքթաշիութիւնը շատ հեռու է սօֆիայութենէն։ և ընդհակառակը անոր ամենէն մեծ ազանդը նաքշիպէնտութիւնն է։ Այսպէս, սօֆիայի մը վատարեալ տիպարն է Լազ Իսմայիլ, որ Երզնքայի մէջ ծնած նաքշիպէնտութիւնը Մէնէմէնի շրջակաները տարածած է։ Հակառակ բոլոր փաստերուն, այս մարդն ու միւսները կ'ուրանան իրենց նաքշիպէնտի ըլլալը, որովհետեւ այս ազանդին մէկ յատկութիւնը գաղտնապահութիւնն է։

Մէնէմէնի պատերազմական ատեանը նաքշիպէնտիներուն դիմակը պիտի հանէ։ Նոյն իրաւասու անձը ինծի ըսաւ թէ զօրաւոր կասկածներ կան որ նաքշիպէնտիները կապ ունէին սահմանագլուխը գտնուած անգլիացի ծանօթ լրտես գնդապետ Լօրէնսի հետ։

ԻՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ ՈՒՐԻՇՆԵՐ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

«Հայրենիք» 3 Յունուար թիւի խմբագրականով կը գրէ.—

Նոր տարին ալ եկաւ, առանց իրեն հետ բերելու զգալի բարելաւում մը Միացեալ Նահանգներու, ինչպէս եւ ամբողջ աշխարհի տնտեսական տագնապալի կեանքին մէջ։

Երկրագնդի ամենէն հարուստ այս երկրի մէջ այսօր աւելի քան 5 միլիոն գործազուրկներ կան։ Եւ, հակառակ աւելի քան տարիէ մը ի վեր թափուած ջանքերուն, գործազրկութիւնը ոչ միայն չի պակսիր, այլ եւ ամիսէ ամիս աւելի կը տարածուի։ Ըստ պաշտօնական մարմնի մը կատարած հաշիւներուն, 1929 թ. Յունիսէն սկսած մինչեւ այսօր գործող բանուորներու թիւը իջնած է 35.7 առ հարիւր։

Այսուհանդերձ Միացեալ Նահանգներու որոշ շրջաններու մէջ բարելաւումի որոշ, թեւ տաս աղօտ նշաններ արդէն կը նկատուին։ Այդ նշանները կրնան ըլլալ անցողական երեւոյթներ, բխող ժամանակաւոր կամ մասնաւոր պահանջներէ։ Սակայն, կան նաեւ հիմեր, որոնք կարող են հաւատ ներշնչել, թէ տնտեսական տագնապի վատթարագոյն օրերը իրենց վախճանին կը մօտենան արդէն եւ թէ տնտեսական կեանքի նոր վերելքի մը սկզբնաւորութիւնը թերեւս այնքան ալ հեռու չէ։

Հարկաւ, ոչ ոք կրնայ զուշակել առաջիկայ տարուան մէջ տնտեսական կեանքին ընթացքը։ Սակայն, մէկ կողմէն՝ անցեալի նման փորձերը նկատի ունենալով եւ միւս կողմէն՝ ներկայ վիճակի տուեալները հաշուի առնելով՝ տարի մը հեղինակաւոր անձեր վստահութիւն կը յայտնեն, թէ վճռական բեկումը դէպի լաւ տեղի պիտի ունենայ այս նոր տարուան մէջ։ Ոմանք կը խորհին նոյնիսկ, թէ այդ բեկումը պիտի ըլլայ մինչեւ Մայիս։ Թէեւ կան նաեւ ակնաւոր տնտեսագէտներ, որոնք կը կարծեն, թէ 1931 թ. եւս պիտի անցնի տագնապի մէջ եւ միայն 1932 թուին գործերը դէպի լաւ պիտի երթան։

Երբ նախանցեալ տարուան (1929) աշնան տեղի ունեցաւ արժեթղթերու շարաւոյտ փլուզումը Նիւ-Եորքի ֆոնտարանին մէջ, լաւատես կարծիքներ եւս յայտնուեցան իրագեղ անձերու կողմէ։ Սակայն, անցեալ (1930) ամբողջ տարուան դառն փորձը ցոյց տուաւ, որ տնտեսական արդի տագնապը անհամեմատ աւելի խորունկ, ծանր եւ յարատեւ բնոյթ ունի, քան կը կարծուեր, երբ սկսեցաւ։ Մասամբ այդ պատճառով էր որ այս երկրի մէջ, օրինակ, մինչեւ այժմ ձեռք առնուած միջոցները՝ բաւական չեղան բարելաւում մը ստեղծելու իրերու կացութեան մէջ, որ երթալով աւելի վատթարացաւ։

Անտեղի յոռետեսութիւն պիտի ըլլար խորհիլ, թէ ներկայ տնտեսական տագնապը երկար տարիներ պիտի տեւէ, եւ մարդկութիւնը յուսահատական վիճակի մը պիտի մատնուի։ Տնտեսութիւնն ալ ենթակայ է ինչպէս տեղատուութեան, այնպէս ալ մակընթացութեան։ Ու ինչպէս ըսինք, թէեւ աղօս, բայց որոշ նշաններ կան ոչ միայն Նիւ Իսկկրոնցի, այլ եւ Միացեալ Նահանգներու ուրիշ մասերու, ինչպէս եւ Եւրոպայի մէջ, որ հեռու չէ արդէն տնտեսական անկումի վախճանն եւ նոր վերելքի սկիզբը։

Այդ հաւատով է որ տարապող մարդկութիւնը կը կոխէ նոր տարուան շեմը։

Բոլոր երկիրներու մէջ յաւագոյն մտքերը այս պահուս կ'ապրեցին ոչ միայն ժամանակաւոր, այլ եւ հիմնական դարման մը գտնել տնտեսական այն հիւանդութեան, որմէ մասամբ պարբերաբար, մասամբ ալ օտարպէս կը տառապին մարդկութեան խոնարհ զանգուածները։ Ընկերային արդարութեան պահանջը տարուն տարի աւելի ուժգին եւ սպառնալի կրդառնայ։ Եւ կասկած չկայ, որ վաղ թէ ուշ դարման մը պիտի գտնուի տնտեսական պիտին համար։

ԱՂԷՊԱԼԻ ՀՐԴԵՀ ՊՕԼՍՈՅ ՄԷՋ

Հայ ուսուցչի մը ողբերգական մահը

20 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ ՎԻՐՍԻՈՐՆԵՐ ԿԱՆ ՍՐՏԱՃՄԼԻԿ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ամսոյս 19ին Պօլսոյ մէջ, «Ազգարար»ի խմբագրատան կից Ցակոբեան խանէն անաւոր հրդեհ մը ծագած է։ Պօլսական թերթեր ըսած զգայացունց պատկերներ եւ տեղեկութիւններ կը հրատարակեն այս հրդեհի մասին, որու հետեւանքով 8 հոգի մեռած եւ 8 հոգի ալ ծանրօրէն վիրաւորուած են։ Պօլսական թերթերէն քաղելով կուտանք սառրեւ մանրամասնութիւնները։

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԾԱԳԵՑԱՒ ՀՐԴԵՀԸ

Կրակը ծագեցաւ խանին Փէրշէմպէ Փազարի վրայ նայող յարկաբաժնին երկրորդ յարկէն։ Այս յարկին երկու կից սենեակները իրրև Ֆիլիմի մթերանոց վարձուած էին Թաաիթ Մեքանիք ընկերութեան ներկայացուցիչներ Իսիլ և եղբայրը Սթեփանոսի կողմէ, որոնք ունէին նաև աշկերտ մը, պատանի Եօրկին։

Ասոնց ըսածին համաձայն, երբ Ֆիլմ մը կը փորձէին, ելեքտրական «Եօնթաք» առաջ կուգայ և Ֆիլմը կը փրկեն։ Նախ կ'աշխատին մարել, բայց երբ կը տեսնեն որ բոցը կ,անցնի Ֆիլմի մթերքին, սարսափահար դուրս կը փախչին։

Մնացածը յայտնի է։ Կրակը կը տարածուի մթերքին վրայ, որ մօտ 50,000 մէթր Ֆիլմէ կը բաղկանար և բոցի ահագին լեզուներ կը բարձրանան երկու պատուհաններէն։

ՍՐՏԱՃՄԼԻԿ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

Եթէ հրդեհը այնքան աղէտալի ու եղերական դարձաւ, պատճառը բուն կրակը չէ, այլ Ֆիլմերուն տարածած թունաւոր կազը։ Արդարև, շնորհիւ շէնքին քարաշէն ըլլալուն, սկիզբէն մինչև վերջը կրակը սահմանափակուած մնաց Ֆիլմի մթերանոցի երկու սենեակներուն մէջ, և չանցաւ խանին հանրակացի պողոտային վրայ նայող բաժնին։ Հակառակ ասոր, ամէնէն սրտաճմլիկ դրուագները տեղի ունեցան այդ բաժնին մէջ։

Արդարև, հազիւ կրակը սկսած, վտանգին անմիջական ենթակաները Ֆիլմին աչքերը յաջողեցան իրենց հոգին ազատել։ Իսկ միւս բաժնին մարդիկը լուր ունեցան միայն այն ատեն, երբ կաղը և մուխը պատած էին չորս դին։ Բայց արդէն ուշ էր։

Առաջին անգամ կրակին գոյութիւնը զգաց խանին սենեկապետը, Գատիր աղա, որ մէկ կողմէ հեռաձայնեց հրշէջ գունդին, իսկ միւս կողմէ փորձեց գոցել երկաթ դուռը, որ բռնկած յարկաբաժինը կը զատեր միւսէն։ Բայց չնչահեղձ վար ինկաւ դռան առջև։

ԵՐԵՔ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Առաջին յարկի եռակի կողմի սենեակին մէջ գրասենեակ ունէր հայ կաթոլիկ փաստաբան պրն. Լազար Օղլու Սէզար, իսկ քովը իր գործակատար կ'աշխատէր նախկին ուսուցիչ Յարութիւն Ֆրանկիւլեան։ Տասը վայրկեան առաջ ալ դատի մը համար խորհրդակցութեան եկած էր կապարի վաճառական պրն. Հայկ Յովակիմեան, որուն փաստաբանն է Սէզարը։

Երբ մուխը իրենց ալ կը հասնի, կը հասկնան թէ հրդեհ կայ։ պրն. Սէզար արագօրէն կ'առնէ իր ծօսիկն և դուրս կը խոյանայ։ Նոյնպէս և Ֆրանկիւլեանը։ Իսկ Յովակիմեանը կ'ուզէ նախ հեռաձայնով լուր տալ հրշէջ գունդին և ապա մեկնիլ։ Կը բանայ հեռաձայնը, բայց մեքենան ձեռքը կը մնայ, այնքան որ կազը դէպ ազդած էր իր վրայ։

Առանց գլխարկի և վերարկուի, Յովակիմեան անմիջապէս դուրս կը խոյանայ։ Բայց ինչպէս առաջանալ. երեք հրրանցքներ գինքը կը բաժնէին փողոցի դռնէն, իսկ միւսը անտեսանելի դարձուցած էր մէջտեղը։ Բարեբախտաբար տիզեակ էր հրրանցքներուն և կը յաջողի խարխափելով առաջանալ։ Յետոյ կը հասնի դուռի մը և կը փորձէ բանալ, բայց իր զուր։ Այդ միջոցին ձեռքէն կը վիրաւորուի։

Վերջապէս ահագին դժուարութիւններով յետոյ դրեթէ չնչահեղձ, կը յաջողի փողոց ելլել։ Դէմքը սեւսև եղած էր, և վրան փակած էին Ֆիլմի կտորներ, այրուածքներ պատճառելով։ Միևնոյն ատեն չուշէր կրտրած էր։ Անմիջապէս մօտակայ դեղատան մը կը փոխադրեն զինքը, փախել կուտան և ինքնաշարժով Մանարայի հիւանդանոցը կը փոխադրեն։ Բարեբախտաբար կեանքին վտանգ չկայ, և երկ մեղի հաղորդեցին թէ բաւական լաւ է պրն. Յովակիմեանի վիճակը։

Փաստաբան պրն. Սէզարն ալ կը յաջողի դուրս փախչիլ, բայց աչքերը լրջօրէն կրնեսաուին։ Այժմ կը ինամուի հիւանդանոցի մէջ։

Գալով Ֆրանկիւլեանի, դժբախտաբար հէք ուսուցիչը չի յաջողիր դուրս ելլել և նրբանցքներուն մէջ շնչահեղձ իյնալով կը մեռնի։ Յետոյ հրշէջները դիակը դուրս հանեցին։

Ընդհ. դատախազութեան կարգադրութեամբ, Ֆրանկիւլեանի մարմինը դիրանոցի պիտի ենթարկուի։

ԱՂԵՒԱՐՆԵ ԴԷՊԻԵՐ

Երբ հրշէջ գունդը եկաւ, ազեխարշ դէպքեր տեղի ունեցան։ Խանին վերի յարկը գտնուողներէն ոմանք չկարենալով վար իջնել, պատուհաններէն դուրս ելած, եղերքը շարուած էին և օգնութիւն կ'աղաղակէին։ Հանրակացի պողոտային վրայ ալ հաւաքուած անպէտ բազմութիւնը արցունքով կը դիտէր այս տեսարանը։

Հրշէջները անմիջապէս սանդուխներն մինչև երրորդ յարկը և պատուհանները բերին։ բայց փարձը չյաջողեցաւ։ Մէկ երկու փորձ ալ, բայց նորէն անօգուտ։ Մինչ այդ, վերինները կը ճչային խելայեղօրէն և վարիններուն սիրտը կը ճմլուէր։

Այս միջոցին ժողովուրդին մէջէն ելաւ ծովային զինուոր մը, ձեղքեց շղթան, ձող մը առաւ, սանդուխէն վեր ելաւ և կեանքը վտանգի դնելով՝ յաջողեցաւ վերջապէս պարանը վեր նետել։ Այս ձևով 18 հոգի կին և այր, յաջողեցան վար իջնել։

Բայց այս միջոցին մաղերը փչաքաղող արկած մը տեղի ունեցաւ։ Այրիչ անուն լաղ աղջիկ մը, զաւակը կողկասցի Մէջիտ պէյի և մեքենագիր, պարանով վար իջած ատեն, յանկարծ պարանը փրթաւ և խեղճ աղջիկը փողոց ինկաւ։ Անմիջապէս վերցուցին և Սէն Ժորժ հիւանդանոցը փոխադրեցին, չատ ծանր վիճակի մէջ։ Կ'ըսուի թէ յոյս չկայ կեանքէն։

Երիտասարդ մը ալ հեռաձայնի թելերուն կառչելով յաջողեցաւ վար իջնել և ազատիլ։

Երբ ապակիներու խորտակումին վրայ թունաւոր կազը դուրս ելաւ, հրշէջ զինուորները ներս մտան և փնտռտուքի սկսան։ Ամենէն առաջ դուրս հանեցին սենեկապետ Գատիր աղան, որ դեռ կը շնչէր։

Յետոյ դուրս հանուեցաւ գնդապետութենէ հանդատեան ելած Վասֆի պէյ, կիսամեռ վիճակով։ Բժիշկները կէս ժամ «մասաժ» ըրին, բայց անօգուտ։ և մարդը մեռաւ։

ԴԱՇՆԱԿ-ՀՕՅՊՈՒՆ

ՔՐՏ. ԱՊՍՏԱՄԲՍԻԹԵԱՆ ՄԷՋ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԱՍԸ

ՇԷՅԽ ՍԱՒՏԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵՆԷՆ ՎԵՐՋ ԱՌԱՋԻՆ ԴՈՒՄԱՐՈՒՄԸ

Շէյխ Սաւտի ապստամբութենէն վերջ մեր երկրէն փոխող կարգ մը դաւաճաններ, անգլիացիներու «Բավանտրզդայմագամութեան մէջ օգտագործած Շէյխ Թահաի միջոցաւ ներկայացան Պարսկաստանի Բարձր Գօմիսէրի օգնական և տեղեկատուութեան դիւանի պետ Իսմանին։ Իսմանս ասոնք միևնոյն տեղեկատու դիւանի անդամներէն Գաբրիթէն Մօլտ Ֆօլտի ընկերակցութեամբ ղրկեց Բավանտրզ։

1927 տարուան Փետրուար ամսուն առաջին անգամ ըլլալով գումարուեցան Բավանտրզդի Շէյխ Թահաի տան մէջ։

Այս ժողովին կը մասնակցէին հետեւեալները.

Սէյիթ Թահա, եղբայրը, Մուսլիհէթթին, Զալիք աշիրէթի պետ Մէհմէտ աղա, Միւնքիւրի աշիրէթի պետ Սուվար աղայի անունով իր քարտուղարը, Շէյխ Սաւտի մարդոցմէն Հինխսցի Մէհմէտ Էմին, որուն երկրորդ անունն է Պրօսքի։

Գաբրիթէն Մօլտ Ֆօլտ Անգլիոյ անունով հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.

Ա.— Անգլիացիները միչտ ճնշուած ազգերու պաշտպանը եղած են և օգնած անոնց. քիւրտերուն ալ պիտի օգնէ. պէտք եղած ատեն դէնք և փամփուշտ պիտի տայ և նոյն իսկ ի հարկին Նաստուրացիներուն ալ քրտական տարազ հագցնելով օգնութեան պիտի ղրկէ։ Բայց ամէն բանէն առաջ, յաջողելու և արդիւնք յառաջ բերելու համար պէտք է կազմակերպուիլ և միութիւն յառաջացնել։

Շէյխտրնանի կողմէն յարձակելով Վանը գրաւուելու պարագային, անգլիական օժանդակութիւնը պիտի գտնէք բոլոր ճակատներու վրայ։

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ

Անգլիական առաջարկները քննելու համար 1927 Մարտին, նորէն Սէյիթ Թահի տան մէջ երկրորդ ժողով մը գումարուեցաւ։

Այս երկրորդ ժողովին կը մասնակցէին.

Շէյխ Սաւտի տղան Ալի Բիզա, փախստական սպաներէն Իհսան Նուրի, Բասրմ, Հրնրսլը Մէհմէտ Էմին, Սէյիթ, Թահի եղբայրը Սէյիթ Միւս Լիբէթթին, Շէյմտինան աշիրէթի շէյխերուն տղաքը, Զալիք աշիրէթի շէյխը Մէհմէտ աղա և Միւնքիւրի աշիրէթի պետը։

Ասոնք հետեւեալ որոշումները տուին.

1.— Իրաքէն դէպի Շէյմտինանի սահմանները,

2.— Պարսկաստանէն դէպի Ճէլալի սահմանները,

3.— Սիրիայէն դէպի Ուրֆայի սահմանները.

Այս երեք ուղղութիւններէն յանկարծակիօրէն յարձակումի ընկրսելէն զատ միևոյն ատեն լուր պիտի տրուէին և մասնակցելու հրաւէր պիտի ուղղէին Եղրի Տաղ գրտնուող Ճէլալի աշիրէթի պետ Հաւլիտ պէյի և Մաքուի շրջակաները գտնուող Հայտարանլը աշիրէթի պետերէն Եուսուֆ Ապթալաի, Հաճօի, Բէժանլը Էմին պէյի, Ալի Հանայի և Շահին Զատէ Հրրսօ Մուսթաֆայի։

Ցիշեալ պետերուն հրաւէրներ տանողն էր բնիկ Ճէզիրէցի ըլլալով տասը տարիէ ի վեր Մուսուլ բընակող և սօֆթայի պօզմա եղող Ցաքիր Ապտալլա, որ, Նաստուրականներու յարձակման միջոցին փախչելով անգլիացիներուն յանձնուած էր։

Սէյիթ Թահա հրաւիրուող աշիրէթապետներու պատասխանը առանց սպասելու դէպի Շէյմտինանի սահմանները յարձակման սկսելով լաւ հարուած մը ստացաւ և իր մարդիկը կը ցիր ու ցան եղան, ինքն ալ յետները մնաց։

Անգլիացիներու ուսէ մէկ օդանաւթիւնը չտեսնելով և տրուած խոստումներուն ալ չյարգուիլը իմանալով Սէյիթ Թահա դիմեց հարիւրապետ Մօլտ Ֆօլտին և տեսակցեցաւ անոր հետ։ Քիւրտերը յուսալրքման չմատնելու համար Մօլտ Ֆօլտ առաջարկեց նոր գումարում մը ունենալ։

ԵՐՐՈՐԴ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ

Հարիւրապետ Մօլտ Ֆօլտի մասնակցութեամբ նորէն միևնոյն մարդիկ Սէյիթ Թահի տան մէջ երրորդ ժողով մը գումարեցին։ Իրենց յարձակումներուն մէջ կատարեալ յաջողութիւն ունենալու համար Հայտարանցիներն ու Ճէլալիները սիրայաիրել և իրենց միացնել անհրաժեշտ տեսան։ Անոնց հետ տեսնուելով զանոնք իրենց միացնելու համար պաշտօն ստացան Իհսան Նուրին և Բասրմը։ Գաբրիթէն Մօլտ Ֆօլտ, ասոնցմէ իւրաքանչիւրին 2000ական ռուբի ճամբու ծախք տուաւ։

Միւս կողմէ սակայն, Շէյխ Ալի Բիզա, Սէյիթ Թահի անգլիացիներու քով այս աստիճան կարևոր դերք մը ունենալը տեսնելով, չը կրցաւ տանիլ և որոշեց առանձին գործել։ Անմիջապէս իր անունով յայտարարութիւններ պատրաստելով սկսաւ ցրուել քիւրտ աշիրէթներու մէջ և վախնալով անգլիացիներէն ուզեց Սիւրիական սահման անցնիլ, բայց չյաջողեցաւ։ Ժամանակ մը վերջ Պարսկաստան անցնելով նշանաւոր Սմկոյի հետ միացաւ։ Պրօսքի, Ալի Բիզայի ի նպաստ բրօպականա ընելուն պատճառաւ, անգլիացիներուն կողմէ գինք ձերբակալելու որոշում տրուած ըլլալու լուրը Սէյիթ Թահաէն իմանալուն պէս գնաց և միացաւ Սրմկոյին։ Իհսան Նուրի և Բասրմ արդէն հոն հասած էին։ Այդ օրերուն Սրմկո պարսկական ուժերուն հետ բախում ունեցաւ։ Ալի Բիզա եւ Պրօսքի նորէն իրաք վերադարձան և «Իսմանայի օգնական Հէնտլէրի հրամանին տակ մնան։

ՀՕՑՊՈՒՆԻ ԹՂԹ՝ ՀԱՑ ԲՈՒՆ

Անգլիացիները քիւրտերու ուեւէ մէկ գործ տեսնալու անկարողութիւնը հասկնալուն պէս, ասոնք այլ դաշնակ կուսակցութեան հետ միացնել մտածեցին։ Դաշնակները կազմակերպութիւն, պատերազմական ծրագիրներ և բրօպականա պիտի ապահովէին և յառաջացնէին իսկ քիւրտերը ասոնց ձեռքը իբրև գործիք պիտի գործածուէին։

Թիւրքերու դէմ կատարուելիք յարձակումներու միջոցին հայու արիան և դրամին չթափուիլը հայ միւս կուսակցութեանց ալ հաճելի ըլլալը դիտնալով և հայկական գատին քիւրտերու արիւնով չահուիլը չատ յարմար տեսնելով Դաշնակ կուսակցութիւնը գործի սկսաւ։ Եւ ժամանակ ստեղծուելիք Մեծ Հայաստանի սահմաններուն մէջ մնալիք քիւրտերու թիւին պակսիլը եւ անոնց հիմակուընէ ջարդուիլը եւ տկարանալը հայերու համար չատ օգտակար էր։ Մէկ քարով քանի մը թռչուն զարնուիլը գիտցող եւ հակցող Դաշնակները, անգլիացիներու հրաւէրը ոգևորութեամբ ընդունեցին։

Կազմուելիք միութեան անունին քրտական ըլլալը, մէկ կողմէն քիւրտերը սիրաշահելու և միւս կողմէն ալ բուն նպատակը պահելու տեսակէտէն յարմար տեսնուած էր։ Մինչդեռ հայերն ալ սիրաշահիլ և բուն նպատակը չկորսնցնել պէտք էր։ Դաշնակներու առաջին կազմութեան օրէն ի վեր, իրենց միջև իբրև խորհրդանշան գործածուող «Հայ բոյն» (էրմէնի եուրտու) անունը տուին այս նոր միութեան։

ՉԳԱՅԱՑՈՒՆՑ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼ.ԼՐՏԵՍՈՒՀԻՒ ԿԱՐԵՒՈՐ ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԹԻԻ CZ 211 ԼՐՏԵՍԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

ԼԷՆԱ ՏԱՐՊԷՑ ԻԶԶԷՏՏԻՆԻ ՃԱՆԿԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԴԺՈԽԱՑԻՆ ՁԱՐԶԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ ՄԱՀԸ

Լէնա փորձեց ժամանակ չտալ։ Խորամանկութեան մէջ իրարու հետ մրցող երկու բզեզներու պայքարն էր։ Բայց եթէ խնդիրը խորամանկութեան վրայ ըլլար միայն, չատ հաւանական է որ կինը յաղթական ելլէր։

Սակայն Իզզէտտին իր կողմը մեծ խոզ ըր ունէր։ Ուժեղ էր ինքը։

— Սիրելի բարեկամուհի, ըսաւ, բռնազբօսիկ քաղաքավարութեամբ մը, ներողամիտ եղէք ձեզ հոս բերելու։ Սակայն բացառիկ պարագաներ կան որոնք կը ստիպեն վարուիլ այնպիսի ձևով մը որ մարդ չուզեր...։

— Ինչ պարապ խօսքեր, ընդմիջեց Լէնա։ Ի՞նչ կ'ուզէք զիս նայ...։

Թիւրք Իշխանը յօնքերը պրսաւեց։ Ձակատը կարմրեցաւ։ Քթին արմատին վերև երկու կապոյտ երակներ ուռիլ սկսան։ Գէշ նշան էր։

— Աէն բան գիտնալ կ'ուզեմ, ըսաւ կամաց մը։

Լէնա կեղծ անտարբերութեամբ պատասխանեց։

— Հարցուցէք և պիտի պատասխանեմ։

Սակայն Իզզէտտին չուտով հասկցաւ թէ այս կինը իր քթին կը խնդար։ Իրը իրական պատմած դէպքերը բացարձակ յերիւրանքներ էին։ Թուականները իրար չէին բռներ։ Թիւերը կը հակասէին։ Ցանկարձակի համբերութիւնը հատաւ։

— Կը ստէք, զոռաց։

Եւ մէկէն ի մէկ քաշելով դաշոյն մը զոր հագուստներուն ակռ պահուած պատեանի մը մէջ կը կրէր։

Ազատութեան իմաստը տուող քրրաերէն բառի մը չգոյութեան պատճառաւ, «ազատութիւն» իմաստը տրուող «Հօյպօն» բառը ոգեշնչեցին Դաշնակները և թեթև փոփոխութեամբ մը «Հօյբուն» կոչեցին։

Այս կերպով հին ու կսխքը Դաշնակներէն, հոգին ասարներէն և միտք քիւրտերէ բաղկացող այս միութեան «Հօյբուն» անունը տուին։

Առաջին գումարումը այս միութեան տեղի ունեցաւ Իրաքի մէջ, որուն ներկայ գտնուեցան։

Հայերէն.— Լևոն փաշա, Հրաֆցի Էմիրզէեան, Գաղտնի Լօնարա պանդոկի վարձակալ Սուլթանեան և Մշեցի Արիս։

Քիւրտերէն.— Շէյխ Սաիտի եղբայրը Ալի Բիզա, Տօքթօր Շիւքրիւ, Մէհմէտ, փախտական սպաներէն Ինան Նուրի, Մէհմէտ Էմին Գրօսքի, Լիճայը Ֆէհմի, Սիւլէյմանիէցի Թնգնօթաձիգ հարիւրապետ Ապտիւլքէրիմ Շալուլ։

(2) (Շար.)

Հ. Յ. Գ. ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Երուսաղէմ, 19 Յունվ.

Ուշացայ, ակամայ, բայց այդ արգելք մը չէ որ չգրեմ և մամուլի չյանձնեմ ա՛յն ինչ որ անցեալ կիրակի, 11 Յունվ.ին պատ մը ապրեցանք, խանդավառուեցանք, լցինք ու լացուցինք, և հուսկ յետոյ ուշի ի վերջ ու տեղ հաւատքով զօտեպնդուեցանք կրել չարուն՝ակելու համար այն է՛ն սրբազան և է՛ն նուիրական խաչը, որ մեր վրայ բայց հաւատուար ուսերուն գեռեղած է Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը։... Այո՛, զէթ ես, մէկը Քառասնամեակի առթիւ ստրքուած ցերեկոյթին ներկաներէն, այդպէս բաժնուեցայ սրտէն և լիայոյս եմ որ նման յուզումներով և հաւատքով հեռացան նաև ուրիշներ, կուսակցական կամ ոչ։

* * *

Հարկ էր ու անհրաժեշտ, որ Երուսաղէմն ալ ասնամբիր Դաշնակցութեան Քառասնամեակը։ Կուսակցական չարքերէ դուրս անհատներ նոյնիսկ սկսած էին հեռաքրքրուիլ ասով, և յանախ կը հարցնէին թէ ե՞րբ պիտի տեղի ունենար այդ։ Այդպէս հեռաքրքրութիւն կար Դաշնակցութեան Քառասնամեակին չուրջ, որ կր ներկայանար գաղթականութեան որպէս մեկ յուսաստ ֆան և ապաւէն։

Ինչպէս մը երիտասարդ և ուխտաւորական Դաշնակցականներ, գործի կը ձեռնարկեն, կը վարձեն քաղաքիս լաւագոյն սրահներէն Ֆրէրներու Գօլէճի, Դպրոցական սրահը, և կը հրաւիրեն հայ հասարակութիւնը անխտիր, որ գայ և միանայ իրենց թէ՛ խրախճանքին և թէ տառապանքին, իրենց թէ՛ ապրումներուն և թէ ալ խանգավառութեան։ Եւ ժողովուրդը, չուրջ երեք հարիւր երկսեռ բազմութեամբ մը, կ'արձագանգէ, և գրաւած սրահները, ակնդէտ և ապառամ հանդիսատեսի մը պէս կ'սպասէ հանդէսին բացման։

Հանդէսին նախագահը, ընկեր Տօքթ. Արամ Մասէրլեան երբ կը յայտնուի սրահին մէջ, նուագը (դաշնակ և զոյգ ջութակներ) կը հնչեցնէ «Մայկ Բանուորը», և ներկաները մեծամասամբ անձնօրէն քայլերգին, իրարու-սկը նային, և, յանկարծ, ելեւէջարական կռնակէ մը ժուռած մէկ մարդու նման ոտքի կը կանգնին որպէս յարգանք։ Որ ՇՀՈՒԹեամբ կ'ունկընդրուի քայլերգը, որմէ վերջ օրուան նախագահ ընկերը կը բարձրանայ բեմ և կը խօսի բացման գեղեցիկ ճառ մը։ Ան պատմական ակնարկ մը կը նետէ նախ քան հայ յեղափոխութեան տիրող կարգերուն և հայ ժողովուրդին վիճակին վրայ, կը պատկերացնէ սարսուկ, բայց նայլ, որը և արդէն ծնունդ տուած էր Հայ Յեղափոխութեան, կ'անդնի ազգասնական և իններորդական թուականներու նկարագրութեան, և նախ Հայ Յեղափոխականներու Դաշնակցութեան ծնունդը կը ներկայացնէ, և սրան, կրկ. Քառասնամեայ գործունէութեան առթիւ հաւաքուած ենք այսօր, հոս։ կը հրաւիրէ ներկաները որ յարգանքի ծանօթ և անծանօթ նահատակներուն և մեռելներուն յիշատակները յարգեն, և յիշելէ վերջ Դաշնակցութեան զանազան կուսակցութիւնները զանազան գրաւագները և Մայիսեան ծիրանեգոյն արեւածագը, ներկաներուն հաւատքով, ամբարտաւանութիւն կոչով մը, ծափերու մէջ վերջ կուտայ իր խօսքին։ Կը նուագուի «Մալուրիկեան», և կ'արտասանուի Վարուժանին «Զօնար ՀԵՂԵՂՆԵԱ Գրչով...»ը։

Երկրորդ ճառախօսն էր ընկ. Ն. Նիկողոսեան, որ, կրնէ, հայ յեղափոխութեան և Դաշնակցութեան ծագումը պէտք է փնտռել չատ հեռուները, մինչեւ Հայկի և Բէլի պատմութեանց և առասպելներու մէջ։ Հայերս, կրնէ, միչտ բռնութեանց դէմ ծառացած ենք հին հին դարերէ իվեր։ Զենք ուզած ենք թարկուիլ ուրիշներու ճնշումներուն, երբ ուզած ենք մարդու պէս ապրիլ։ Ընկերը նմանութեան եզրերով քաղաքական մը ըրաւ մեր պատմական կուիներու և ճակատամարտներու, որպիսիք են Վարդանանցը Եւայլն. և մեր նորագոյն պատմութեան զանազան ազատամարտական շարժումներու մէջեւ, և ըսաւ թէ հայ ժողովուրդը ինքը, անհատաբար, արդէն Դաշնակցական է եղած և է։

Երրորդ ճառախօսն էր ընկ. Մը-կրտիչ Սօնօեան, որ ներկայացուց Դաշնակցութեան հետապնդած ազգային-քաղաքական ուղղութիւնը, և այդ առթիւ տուած իր անհատական և ընտրելագոյն գոհերը, և այս Քառասնամեակի առթիւ Դաշնակցութեան հայ ժողովուրդին բերած պատգամը «Մահ կամ Ազատութիւն» յիշելով։ Հրաւիրեց ներկաները թէ բացականները, որ յատաքկայ ծանր և տագնապոտ օրերուն բոլորուին Դաշնակցութեան չուրջ և ապրին ու գործեն անոր շուրջով, մինչեւ մեր էջ Մագիլն Արեգական...։

Մէջ ընդ մէջ արտասանուեցան «Բագինին Փառաբանութիւնը», «Զեմ Կրնար...» եւայլ գրութիւններ և եղան նուագ և մեներգ։

Նախագահին փակման խօսքէն և «Մեր Հայրենիքն ի վերջ», ներկաները խոր տպաւորութեամբ հեռացան սրահէն։

Հանդէսին կարգադիր մասնաւորապէս նախաձեռնը հրապարակ հանած էր նոյն օրը «Ցարգանք Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան Քառասնամեակին, 1890–1930» վերնագրութեամբ զարդանիշեր և Դաշնակցութեան Երբորդութեան նրկարներով քարտեր։ ԹՂԹԱԿԻՑ

ինկաւ առանց դիմադրութեան։ այտ առեն հրէշը ասրճանակի գընդակ մը գետեղեց անոր սրտին մէջ։

Դիակը քաշուեցաւ քիչ մը հեռու, ուր կ'սպասէին երեք գինուորներ, որոնք գոհին մարմինը կոր մը կապարի հետ տոպրակի մը մէջ դնելով գետը նետեցին, ինչպէս Վոսիորը այս գետն ալ իր ծոցը ընդունած է բազմաւոր դիակներ։)

(7) (Շար.)

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ԴԱՐԵՐՈՒՈՒ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳԻՏՈՒՆԻՆ ՀԵՏ

ԱԼՊԷՐԹ ԱՅՆՇԹԱՅՆԻՆ ՔԱՇԱԾԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՕՐԱԳՐՈՂՆԵՐՈՒՆ ՁԵՌՔԷՆ ՆԻԻ ԵՕՐՔԻ ՄԷՋ

Աշխարհանուչակ գիտուն Ալբերթայն, վերջերս Ռմերիկա այցելեց։ Իր այս ադելութեան առթիւ, Ալբերթայն Նիւ-Եորքի ճաւանանգիստին մէջ կրած է օրագրողներու սովորական «յարձակումը», զոր ստիպեն գեղեցկորեն ճեռագրած է՝ այսպէս յարձակման ճեռքայ ուրիշ լրագրող մը որ մեծ դժուարութեամբ կրցած է ունենալ կարճ տեսակցութիւն մը Ալբերթայնի հետ։ Սեղրեր կուսակցի տեսակցութեան կարեւոր մասերը։

* * *

Նիւ Եորքի նաւանանգիստը չորս օրուան հատար կը հիւրընկալէ այն մարդը, զոր Գէրմար Նե կոչուած է՝ բոլոր դարերու մեծագոյն գիտունը,— Ալպէրթ Այնշթայնը, որ կրնայ հպարտանալ — կամ ցաւիլ— թէ ամբողջ աշխարհի վրայ չկայ հնգ հոգիէն աւելի մէկը, որուն հետ կարենայ հասկցուիլ։

Դժբա՛խտ մարդ, որուն վրայ ոչ իսկ իր կինը կրնայ հիանալ։ Ինչե՞ր չանցաւ ան այն սարսափելի մարդ գազաններէն, որոնք այս երկրի օրագրողները են։ Բոլորը կը հարցընէին անոր, թէ արդեօք ի՞նչեր է պարոն Այնշթայնը։ Այդ ի՞նչ իրարանցում էր Գէկէնլանտ չոգենաւին վրայ, երբ խեղճը, առաջն կանուխ, կր պատրաստուէր դիմելու Նիւ Եորքի հաժայնագրակները, ինկաւ օրագրողներու և լուսանկարիչ-տրիֆորթրներու ցանցին մէջ և կորնցուց ինքզինքը, հարուածէկ հարցումներու տեղատարափին ներքև։

— Հէրր փրոֆէսո՛ր... Ա՛յ, պարոն փրոֆէսէր...

Զայներ ամէն կողմէ։ Ոմանք գոնէ երկվայրկեանի մը հատար զայն իրենց կողմը դարձնելու ձիգով, կը կանչէին զայն իր անունով, մտերմօրէն.— Ալպէ՛րթ...։

Օրագրող մը բռնեց գերմանական հիւպատոսի օձիքէն, կարծելով որ հիւպատոսը Այնշթայնն է։ Եւ Բարբլ ֆոն Լէվինսքին արիւն քրտինք մաս համոզելու համար թէ ինք Այնշթայնը չէ։ — «Լուրիչին հասկրցուցէք ասիկա, գնդեց Ամերիկացին։ զուր տեղը կ'ուրանաք։ Ձեզ ամէն մարդ կը ճանչնայ...»։

Հասկնալի է որ, առաջին հարցումը զոր բրին նչանաւոր գիտունին այն հարցումն է, զոր օրագրողները կընեն Նիւ Եորք ցամաք ելած իւրաքանչիւր երեւելի օտարականի։

— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը ոգեկոչ բժշկիներու արգելականութեան օրէնքին մասին։

— Եթէ ձեզի ամէն իրիկուն հրիւր հազար տոլար տային, կը նստանէ՞ք մէկ չարաթ երեւալ «Ֆոլի բերժէր» ի բեմին վրայ։

— Խոխրոնը ձեզմէ մե՞ծ է։

— Քանի քար յեսոյ ձեզմէ աւելի իմաստուն պիտի ծնի։

— Կարելի՞ է Ըմփոյր Գիլոմին կին երկու անգամ մեծութեամբ երկնաքեր չենք մը կառուցանել։

— Ե՞րբ պիտի ծագի համաշխարհին նոր պատերազմը։

— Ինչո՞ւ համար օրագրողներ կը վախնաք։ (Շար.)

Ազատութեան իմաստը տուող քրրաերէն բառի մը չգոյութեան պատճառաւ, «ազատութիւն» իմաստը տրուող «Հօյպօն» բառը ոգեշնչեցին Դաշնակները և թեթև փոփոխութեամբ մը «Հօյբուն» կոչեցին։

Այս կերպով հին ու կսխքը Դաշնակներէն, հոգին ասարներէն և միտք քիւրտերէ բաղկացող այս միութեան «Հօյբուն» անունը տուին։

Առաջին գումարումը այս միութեան տեղի ունեցաւ Իրաքի մէջ, որուն ներկայ գտնուեցան։

Հայերէն.— Լևոն փաշա, Հրաֆցի Էմիրզէեան, Գաղտնի Լօնարա պանդոկի վարձակալ Սուլթանեան և Մշեցի Արիս։

Քիւրտերէն.— Շէյխ Սաիտի եղբայրը Ալի Բիզա, Տօքթօր Շիւքրիւ, Մէհմէտ, փախտական սպաներէն Ինան Նուրի, Մէհմէտ Էմին Գրօսքի, Լիճայը Ֆէհմի, Սիւլէյմանիէցի Թնգնօթաձիգ հարիւրապետ Ապտիւլքէրիմ Շալուլ։

(2) (Շար.)

ԹԱՀՍԻՆ ՓԱՇԱՅԻ ՏԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ Թիւ 7

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ

ԵՐԼՏԶԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ապտիւլ Համիտ Վերնավուտներուն հանդէպ ժամանաւոր համոզում մը ունէր և կը հաւատար որ անոնք քաջ եւ յանդուգն ժողովուրդ մըն են։ Պալատի և իր անձին պաշտպանութեան յատկացուած պաշտօններու մէջ չատ մեծ տեղ տուած էր Արնավուտներու և պոշոգներու։ Սոնոնք ամէն տեսակ առանձ նաշնորհումներ կը վայելէին և մինչեւ անգամ անոնց հայրենիք դտնուող ազգականները կ'օգտուէին այդ շնորհքներէն։ Սուլթան Համիտ այդ կերպով կը կարծէր որ Արնավուտները իր հրամանին ենթակայ եւ պատրաստ ուժ մըն են եւ կրնայ գործնոք օգտագործել ի հարկին։

Պալատի պաշտպանութեան կազմակերպութեան մէջ կը գտնուէին նաեւ թիւրքեր եւ արաբներ, բայց անոնք ոչ արնավուտներու չափ բազմաթիւ էին եւ ոչ ալ ազդեցիկ։

* * *

Սուլթան Համիտ չատ զգաւոր կեդրոնացնող մըն էր։ կրօնական, կրթական, զինուորական եւ ելեմտական բոլոր գործերը կեդրոնացուցած էր պալատի մէջ։

Բռնապետ վարչաձեւի պահանջն եղող այս սիսթէմը Սաիտ փաշայի շնորհքն է։ Մասէյնի Ա. քարտուղարութեան ժամանակ Սաիտ փաշան Համիտը այս որոշման բերած էր։ Սաիտ փաշա գրական և գիտական մեծ կարողութիւններով օժտուած ըլլալուն շնորհիւ, կրցած էր Սուլթան Համիտը այդ եզրակացութեան բերել։

Վերջապէս առանց իր գիտակցութեան եւ որոշման ոչ մէկ գործ չէր կրնար տեսնուիլ։ Ամէն բան պալատէն պիտի անցներ պալատի մէջ պիտի որոշուէր եւ ամէն մարդ պալատը պիտի ճանչնար իբրև վերին հաստատութիւն։ Այս էր պատճառը որ ամէն օր Երլտրզի դռնէն մանողներու և Երլտրզի հեռագրատունէն եկող հեռագիրներու թիւը անհամար կրլար։ Վարչապետէն բռնէ մինչեւ ամենահասարակ պաշտօնեան ու մուխթարը Երլտրզի մէջ պայծաղ մը, յենարան մը կամ բարեխօս մը կ'ունենար անպատճառ։ Երլտրզի մէջ անոնց այսինչ փաշային կամ պէյին մարդը կըսէին։

Վարչապետներն ու նախարարներն ալ այսպէս պաշտպաններ կ'ունենային։ Երբ վարչապետի մը մասին կը խօսուէր, ամօթ չէր ըսել թէ՝ այսինչ փաշայի մարդն է։ Այս քաղաքականութիւնը ինքնին ընդարձակ և յայն տեղեկատուութեանց ցանց մը ստեղծած էր պալատէն ներս։ Այս կերպով Սուլթան Համիտ ամէն գործէն և չարժումէն օրին տեղեկութիւն կունենար։ Նախարարին գործունէութիւնն ու ընթացքը իր օգնականը, օգնականին գործերը իր քարտուղարը, և այս կերպով բոլորը իրար ըրածներ կր տեղեկագրէին թագաւորին։ Իր հայրը ժուրնալ ընող զաւակ, իր տատատին գժբաղդութեան պատճառ եղող ասեր հայր և իրար հացէին ժատնութիւններ ընող եղբայրներ անպակաս էին։

Այս բոլորը կը ծնէին Սուլթան Համիտի կասկածոտութենէն և բոլոր գործերը պալատ կեդրոնացնելու որոշումէն։ Այս վիճակը միայն Գալսոյ յատուկ չէր։ Կուսակալներ, իրենց օգնականները, դեսպաններ և հիւպատոսներ, շարունակ թղթակցութեան մէջ էին պալատի հետ։

Պալատ գալով թագաւորին առջեւ պաշտամունք կատարել հաւատարմութեան պանծնէրէն սկսը ըլլալով, նպարքոսն ու նախարարները մասնաւոր օրեր ունէին այդ պարտականութիւնը կատարելու համար։ Նախարարները շաբաթ ևերեքշաբթի օրեր պալատ գալով, իրենց յատկացուած վերնայարկ սրահի մը մէջ կը հաւաքուէին և ժամանակ մը վերջ կ'արժանանային թագաւորական բարեւին. անոնք պալատի մէջ ճաչելէ վերջ, կը վերադառնային՝. Նախարարներու գալը Մապէյնի պէյերը բերանացի կամ գրաւոր կերպով կը հաղորդէին թագաւորին և դարձեալ անոր բարեւն ալ անոնք կը հաղորդէին։ Նախարարներու ուղղակի թագաւորի ներկայութեան ընդունուիլը հազուագիւտ էր։ վարչապետն ալ չատ կարեւոր խնդիր մը գոյութիւն ունեցած պահուն միայն կրնդունուէր թագաւորի ներկայութեան։

Վերջապէս, պաշտօնի վրայ գտնուին, կամ ոչ չտարուն համար սովորութեան կարգը անցած էր ատեն ատեն պալատ այցելելը։ Պալատ որոնց և ինչու եկած ըլլալէն թագաւորը տեղեակ կը պահուէր։ Անոնցմէ ոմանց բարեւ մը, ոմանց շնորհք մը, ոմանց պաշտօն կամ պատասխան մը կը տրուէր։ Այս պատճառաւ թագաւորը, իր ամբողջ հետեւորդներն ալ զբաղուած վիճակ մը կ'ունենային։ Երլտրզի պալատին պարապ անցուցած օրը չկար։ Ուրբաթ օրերուն Գէշիքթաշէն Երլտրզ երկարող զառիվերը մրջնանոցի պէս եկող գացողներով լեցուն կըլլար։

Սուլթան Համիտ մէկ ալ տեսական հիւրեր ունէր։ Անոնք երկրին զանազան կողմերէն հաւաքուած՝ քիւրտ Շէյխերու, ազրաթ Իւլէմաներու պէս մարդիկ էին։ Անոնց մէկ մասը «Թագաւորական հիւրանոց» կոչուող սրահի մը մէջ կը բնակէին։ Անոնց կերակուրը պալատի խոհանոցէն կ'երթար, պեռական գանձէն իրենց ամսական կը տրուէր և իրենց զաւակները ձրի ուսում կ'ստանային։ Ասոնցմէ աւելի ազդեցիկ և երեւելիներուն մասնաւոր Գօնագներ կը յատկացուէր։ Շէյխ Ճէվալէտտին Ափղանի, Շէյխ Ճէվատ, Մասքաթի Էմիր Սէյիտ Ֆազլի փաշա և ուրիշներ այս վերջին տեսակի հիւրերէն էին։ Սուլթան Համիտ իր այս քաղաքականութեան շնորհիւ, այդ մարդոց գտնուած քաղաքներու ժողովուրդները իրեն հնազանդ եւ հպատակ կը՞ դարձէր։

Պալատի տեսական այցելուներու մէկ մասն ալ գեսպանատուներու թարգմանները կը կազմէին։ Անոնք երկու պաշտօնատուներու միջոցաւ թագաւորին հետ կը՞ յարաբերէին. թարգման փաշայի և Ա. քարտուղարի։ Իրենց հպատակներուն համար նչան կամ վարձատրութիւն խնդրելու ամենահասարակ բաներէն բռնէ մինչեւ դիւանագիտական ամենակարեւոր խնդիրներ, դեսպանատուներուն համար սովորութիւն եղած էր Երլտրզի խղճովակէն անցնել։ Սուլթան Համիտ այս երեւոյթէն։

Դեսպանատան թարգմանները չատ անգամներ ալ իրենց անձնական խնդիրներու համար թագաւորին կը դիմէին։ Մինչեւ անգամ Սամսանդրութեան հնչակումէն քանի մը օր վերջ դեսպանատան թարգման մը, քլիպի մէջ կորսնցուցած իր փոքրքանակ դրամին համար թագաւորին դիմում կատարած էր։ Իրականին մէջ դեսպանատուներու քարտուղարներէն չատերը և կարգ մը կրօնապետներ թագաւորական նուէր անուանին տակ, Սուլթան Համիտէն ամսականներ կ'ստանային։

Իրենց հպատակներուն համար թագաւորէն նչան առնելու խնդիրն ալ ատեն մը առեւտուրի և չատ ազրիւր դարձած էր։

Երլտրզ զրկուող ժուրնալներն ու չիֆրը նամակները այնքան չատ էին որ, գիշեր ցերեկ անդուլ աշխատելով ամենքի քարտուղար պէյեր չէին կրնար լուծել ու լմնցնել զանոնք։ Վերջին տարիներ այս տեսակ թղթակցութեանց և ժուրնալներու մեծ մասը գրաւած էր Ռումէլիի դէպքը։ Երկար գրելու համար նչանաւոր եղող Ռումէլիի ընդհանուր քննիչ Հիլմի փաշայի չիֆրերը դադար չունէին։

Մէկ խօսքով քաղաքական և վարչական ամէն տեսակ գործեր, զինուորական շարժումներ, սահմանային խնդիրներ, տեղական դէպքեր, ազատամարտներ և վերջապէս երկրի մէջ կատարուող ամէն դէպք և անցուդարձ իրենց պատկանած նախարարութիւններէն առաջ, թագաւորի ականջին կը հասնէր։ Երբ նախարարութիւններ իրենց կարգին այդ կատարուած դէպքերու մասին տեղեկագիրներ իր ներկայացնէին պալատ, Սուլթան Համիտ արդէն չատոնց անոնց տեղեակ եղած կըլլար։

(Շար.)

ԶՈՒԱՐԹ ՍԻՒՆԱԿ

ՍՐԱՄԻՏ ՎԱՃՌԱԿԱՆԸ

Կը պատմուի որ Սաբն ու Կաբը թշնամիներ էին։

Կաբը քաղաքին մեծ հրապարակներէն միոյն վրայ խանութ մը ունէր՝ ուր հատը երեք Ֆր.ի նոր տափատներ կը ծախէր։

Սաբը նոյն հրապարակին վրայ կարին խանութին ճիշդ դիմացը գործատեղի մըն ալ ինքը հաստատեց ու ծանուցումներ տուաւ թերթերու մէջ որ ճիշ տափատներ՝ կը ծախէր հատը վեց Ֆրանքի։

Օր մը մէկը կը ներկայանայ Սաբին խանութը։

— Համբաւաւոր տափատները տեսնելու եկած էք անպատճառ, կ'ըսէ Սաբը անծանօթին։

— Ո՛չ, հասկնալ կ'ուզէի թէ կրավէշի հրապարակը ո՞ւր կը գտնուի։

— Քանի այդ հրապարակը կը գտնուիք հիմա ։իսկ, փորձեցէ՛ք տափատներէս մէկը։

— Ոչ, շնորհակալ եմ, տափատ ծախու առնելու նպատակ մը չունիմ այս պահուս, արդէն երկու հատ նոր տափատներ ունիմ...

— Բայց վնաս չունի, փորձելով քան չէք կորսնցներ. անշուշտ չեմ ստիպեր որ բռնի ծախու առնէք։

Ու Սաբ հրելով հրմշտկելով կ'ստիպէ որ անծանօթը հագնի իր հին տափատներէն մէկը։

Ակամայ յաճախորդը կը փորձէ առանց ուզելու՝ գարշելիօրէն աղտոտ տափատ մը։

— Եթէ տափատի մը պէտք ունենայի՝ դիմացի խանութը պիտի դիմէի ուր տափատները միայն երեք Ֆրանքի կը ծախեն։

Սաբ կը բողոքէ։

— Վայելչութիւնը գին չունի։

Ցաճախորդը հայելիին մէջ կը նայի, պատահաբար ձեռքը գրպանը տանի, ուրախութեան նշոյլ մը կը տեսնուի դէմքին վրայ։

Ցաճախորդին այս ուրախ արտայայտութիւնը չի խուսափիենսափին ուշադրութենէն։

— Ասկէ լաւագոյն տափատներ ունիմ պարոն, եթէ կը փափաքիք ուրիշ հատ մը փորձեցէք։

— Շնորհակա՛լ եմ ինծք շա՛տ աղէկ վայելեց ասիկա.կը գտեմ։

— Եթէ խօսքս մտիկ ընէք շահաւորը դուք կ'ըլլաք, միւս տափատներս ասկէ շատ աւելի նախընտրելի են, վստահ եղէք։

— Դո՛ւք այնպէս կը մտածէք, բայց ես ճիշդ ճակառակը կը խորհիմ, շատ հաւնեցայ այս մասնաւոր տափատը։

— Դուք գիտէք։

Ցաճախորդը փոխարժէքը կը վճարէ ու կը հեռանայ։

Սաբին բարեկամներէն մէկը Նոր Ներկայ էր եղած այս սակարկութեան, կը հարցնէ զարմացած։

— Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ մէկը տեղեակ ըլլալէ յետոյ թէ, դիմացի խանութին մէջ նոր տափատները միայն երեք Ֆրանքի կը ծախեն, հոս կուգայ ու կը յօժարի վեց Ֆրանք վճարել աղտոտ սւ հին տափատ մը։

—Սաբ կը ժպտի.

— Ատոր գաղտնիքը բացատրեմ քեզի, կ'ըսէ. դիտած եմ թէ ամէն անգամ որ յաճախորդը տափատ մը կը փորձէ, ձեռքերը գրպանը կը խոթէ։ Ես ալ իւրաքանչիւր հին տափատիս գրպաններէն մէկուն մէջ պարզապ թուղթերով լեցուն հին դրամապանակ մը կը զետեղեմ.... Հիմա կռահեցի՞ր թէ ինչո՞ւ ակամայ յաճախորդը վեց Ֆրանք վճարեց հին տափատին։

Հայացուց՝ ՍԱՐԳԻՍ ՈՒՐՖԱԼԵԱՆ

ԼՕՆՈՑՆԵՐ

ՖՐԱՆՍ-ՋՕՐԱՎԱՐԸ ԻՆՉԵ՞Ր ԿԸ ԽՕՍԻ ԶԷՐՔԷՋ ԷՏՇԷՄԻՆ ՀԵՏ ԹԻՒՐԲԻՈՅ ԱՊԱՇՈՎՈՒԹԻՒՆԸ ԽԱՆԳԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԸՆԵՆ

Թիւրք «Միլլիէթ» թերթը իր 22 Ցունուար թիւին մէջ Էնկիւրիէն իրեն ղրկուած հետեւեալ տարօրինակ հեռագիրը կը հրատարակէ, մ իեւնոյն վերնագիրներով.—

Էնկիւրի 21.— Առնուած տեղեկութեանց համաձայն Ֆրանս. զօրավար Ֆրանշէ Տէսբէրէ, սահմանի վրայ, Տէրզօրի մօտ ։էրքէզ Էթէմի հետ գաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցած է, Միւս կողմէ կ'իմանանք որ Ցունուարանէն վտարուող 150 նոցներու Սիւրիա ընդունուիլը սիւրիական կառավարութիւնը որոշած է։ Անդրյորդանանի կառավարութիւնն ալ սիրայօժար ընդունիլ որոշած է զանոնք։ Այս կերպով յունաստանէն հանուող 150նոցները պիտի միանան Սիւրիա գտնուող 150նոցներու հետ եւ պիտի անցնին Սինեան, հոն անոնք Ֆրանսացիներու կողմէ եգիպտիներէն ապահովելիք ուժերուն հետ միանալով Թրքական սահմանին ապահովութիւնը պիտի խանգարեն։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆՏԵՂԻ ՑՈՒՍԱՀՐՈՒՄ

Ցաւով կը տեղեկանանք որ եկեղեցասէր Կանանց Միութեան վարչութեան անդամուհիները գէս ազդուած եւ յուսալքուած են մեր նախորդ թիւի լրատուէ բաժնին մէջ արձանագրուած կարգ մը դիտողութիւններեն որոնք բացարձակապես անկեղծ եւ բարեմտօրեն գրուած էին։ Այդ յուսալքումը ցոյց կուտայ նաեւ վարչութեան կողմէ մեզի ղրկուած բացատրագիր-հերքմնագիրը, որուն կ'անդրադառնանք յաջորդիւ։

Անտեղի է վարչութեան անդամուհիներուն այս մտահոգութիւնը, որովհետեւ մեզմէ զանազան առիթներով գնահատած են միութեան նպաստակը եւ վարչութեան անդամուհիներուն անձնուէր աշխատանքը։

Երբ հնգաղատած են կարգ մը թերութիւններ, պարզապես սոյն միութեան հանդէպ մեր ունեցած նախանձախնդրութիւնը գոհացնելու համար է։

Անտեղի է նաեւ մասնաւորի մը մասին եղած դիտողութենեն անդամուհիներուն բոլորին ազդուիլը, որովհետեւ ծանօթ է ամենուն որ ամենքի բարձր եւ արժանայարգ ընտանիքներու տիկիններ են եւ կը վայելեն վստահութիւն ու համակրանք։

ԲԱՀԱՆԱԳ ՄԸ ԿՍՊԱՆՆՈՒԻ

Էջ Ապի Եագուպ Ապու Բրզմ Աշքուրի Ապէ գիւղի Մարոնիներու բանանան էր։ 8 տարիէ ի վեր կը բաղդր այդ միեւնոյն գիւղին մէջ։

Ուրբաթ առաւօտ մայրապետներ եկեղեցի գացին աղօթելու համար։ Սպասեցին շաբ, սակայն բանանան չեկաւ։ Քիչ վերջ լուր ղրկեցին ժամկոչին հետ։ Ժամկոչը կ'երթայ եւ կը գտնէ բանանայի սենեակին դուռը, բայց պատասխան չտանար։ կը բանայ եւ ներս կը մտնէ, որոնք արդեն կողպուած չէին։ Կը տեսնէ որ բանանան անկողնին վրայ կը պառկի։ կը կանչէ կը պոռայ, սակայն պատասխան չտանար։ Լուր կուտայ պանդոկնոց եւ բժիշկը կ'սկսի հնգութեան յայտնի կ'ըլլայ որ բանանան ոնիրի մը զոհն է, որովհետեւ վգհն վերի մը տեղը կը տեսնուէր։ Դիպուածութենեն հասկցուած է որ ան գնդակով մը սպանուած է, որ դպած է ձախ ականջին։ Ոստիկանները հոն եւ հասած մինչեւ սիրոյ։

Դեռ յայտնի չէ անոր սպանութեան պատճառները, որովհետեւ ամէն մարդ կը սիրէր զայն։ Կը կարծուի միայն որ անոր դրամը կողոպտելու նպատակաւ տեղի ունեցած է այս ոճիրը։

ՈՃԻՐ ԹԷ՝ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒՐՔ ՓԱՇԱՅԻ ՄԸ ՎԱԽՃԱՆԸ

Թիւրք ընդդիմադիր պեսերեն Բէմզի փաշա, որ Ատանայի Սերպէսք կուսակցութեան նախագահն էր, ըստ «Քիլիս» բրէ. թերթի հրատարակութեանց, իբր թէ Քիլիսի մէջ անձնասպան եղած է։

Միեւնոյն թերթը կը գրէ նաեւ որ ամսոյս 15ին 5 հոգիէ բաղկացած աւազակախումբ մը, Ուրֆայի նամբուն վրայ տասը նամբորդ եւ երեք ինքնաշարժներ կողոպտած են։ Իրենց գործը լրացնելէ վերջ անոնք, կ'ըսէ «Քիլիս» թերթը, նսաեն ինքնաշարժ եւ գացին սիւր. սանմանն։

ՊԱՇԹԻՒՆ ՄԸ ՆԱՄԱՍԱՏԱՆ ՓՈՂՈՑԻՆ ՎՐԱՑ

Ուրբաթ օր, սոսկալի պայթիւն մը կը ցնցէր Պապ Իսրիս թաղի ապակիները ու սեւ մուխի թանձր ամպ մը կը ժայթքէր Պ. Տաուս Ամարի ատխատանոցէն։

Անմիջապես մարդիկ հաւաքուեցան այնտեղ ու տեսան ատխատաւոր մը արիւնլուայ վիճակի մէջ, սրունքները կոտրած զոր շուտով հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

Հրեշ խումբը որ հեռախօսով ուղուած էր, բանի մը վայրկեան յետոյ հասաւ։ Բայց նրդեն մը ծագած չըլլալով, ան եռ վերադարձաւ։

Ըստ ատխատաւորներուն մէկին, անա թէ ինչ պատահեր էր.

Զոնը զբաղած էր մօթուռի մը ամանը թթուածինով նորոգելու։ Ամանը Պարապ էր, բայց ոչ բոլորն վին, ու ծորակները գոցուած էին։ Զերմութեան ազդեցութեան ներքեւ բարիւղի օդգիներուն ընդլայնումը պատճառեց ամանին պայթիւնը։

ՄԱՀԱՊԱՏԻԹ ՄԸ

Դամասկոսի վերամբնիչ ատեանը հաստատած է մահուան վճիռը Ալի Պաբթիխի, որ ուրբ տարեկան տղեկ մը մորքան էր ասկէ 4-5 ամիս առաջ, Հալէպի մէջ։

Կարգ մը ազգայնականներ, ըստ «Լ'Օրիանս»ի, կ'ատխատին կեանքի երդնորեն տալ ոճրագործին։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓԱՆՋԻՆ

Դամասկոսի մէջ, Մեզզէ բերդին մէջ ատխատելու ատեն հինգ բանտարկեալներ, յարձակեցան ժանտարմաներու վրայ եւ անոնց զէնքերը առնելէ վերջ փախան։

ՓՈԹՈՐԻԿԻ ՎՆԱՍՆԵՐԸ ԳԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

Վերջին փոթորիկներու հետեւանքով Գաղեսթինի մէջ մեծ վնասներ պատճառուած են։ Ծովը շատ բարձրացած ըլլալով, նաւերի մէջ եղած ապրանքներուն մեծ մասը ոչնչացաւ։ Ցոյս կայ որ նաեւ վարչութեան կողմէ մեզի ղրկուած բացատրագիր-հերքմնագիրը, որուն կ'անդրադառնանք յաջորդիւ։

Անտեղի է վարչութեան անդամուհիներուն այս մտահոգութիւնը, որովհետեւ մեզմէ զանազան առիթներով գնահատած են միութեան նպաստակը եւ միութեան նպաստակի եւ վարչութեան անդամուհիներուն անձնուէր աշխատանքը։

Երբ հնգաղատած են կարգ մը թերութիւններ, պարզապես սոյն միութեան հանդէպ մեր ունեցած նախանձախնդրութիւնը գոհացնելու համար։

Անտեղի է նաեւ մասնաւորի մը մասին եղած դիտողութենեն անդամուհիներուն բոլորին ազդուիլը, որովհետեւ ծանօթ է ամենուն որ ամենքի բարձր եւ արժանայարգ ընտանիքներու տիկիններ են եւ կը վայելեն վստահութիւն ու համակրանք։

ԲԱՀԱՆԱԳ ՄԸ ԿՍՊԱՆՆՈՒԻ

Էջ Ապի Եագուպ Ապու Բրզմ Աշքուրի Ապէ գիւղի Մարոնիներու բանանան էր։ 8 տարիէ ի վեր կը բաղդր այդ միեւնոյն գիւղին մէջ։

Ուրբաթ առաւօտ մայրապետներ եկեղեցի գացին աղօթելու համար։ Սպասեցին շաբ, սակայն բանանան չեկաւ։ Քիչ վերջ լուր ղրկեցին ժամկոչին հետ։ Ժամկոչը կ'երթայ եւ կը գտնէ բանանայի սենեակին դուռը, բայց պատասխան չտանար։ կը բանայ եւ ներս կը մտնէ, որոնք արդեն կողպուած չէին։ Կը տեսնէ որ բանանան անկողնին վրայ կը պառկի։ կը կանչէ կը պոռայ, սակայն պատասխան չտանար։ Լուր կուտայ պանդոկնոց եւ բժիշկը կ'սկսի հնգութեան յայտնի կ'ըլլայ որ բանանան ոնիրի մը զոհն է, որովհետեւ վգհն վերի մը տեղը կը տեսնուէր։ Դիպուածութենեն հասկցուած է որ ան գնդակով մը սպանուած է, որ դպած է ձախ ականջին։ Ոստիկանները հոն եւ հասած մինչեւ սիրոյ։

Դեռ յայտնի չէ անոր սպանութեան պատճառները, որովհետեւ ամէն մարդ կը սիրէր զայն։ Կը կարծուի միայն որ անոր դրամը կողոպտելու նպատակաւ տեղի ունեցած է այս ոճիրը։

ՈՃԻՐ ԹԷ՝ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒՐՔ ՓԱՇԱՅԻ ՄԸ ՎԱԽՃԱՆԸ

Թիւրք ընդդիմադիր պեսերեն Բէմզի փաշա, որ Ատանայի Սերպէսք կուսակցութեան նախագահն էր, ըստ «Քիլիս» բրէ. թերթի հրատարակութեանց, իբր թէ Քիլիսի մէջ անձնասպան եղած է։

Միեւնոյն թերթը կը գրէ նաեւ որ ամսոյս 15ին 5 հոգիէ բաղկացած աւազակախումբ մը, Ուրֆայի նամբուն վրայ տասը նամբորդ եւ երեք ինքնաշարժներ կողոպտած են։ Իրենց գործը լրացնելէ վերջ անոնք, կ'ըսէ «Քիլիս» թերթը, նսաեն ինքնաշարժ եւ գացին սիւր. սանմանն։

ՊԱՇԹԻՒՆ ՄԸ ՆԱՄԱՍԱՏԱՆ ՓՈՂՈՑԻՆ ՎՐԱՑ

Ուրբաթ օր, սոսկալի պայթիւն մը կը ցնցէր Պապ Իսրիս թաղի ապակիները ու սեւ մուխի թանձր ամպ մը կը ժայթքէր Պ. Տաուս Ամարի ատխատանոցէն։

Անմիջապես մարդիկ հաւաքուեցան այնտեղ ու տեսան ատխատաւոր մը արիւնլուայ վիճակի մէջ, սրունքները կոտրած զոր շուտով հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

Հրեշ խումբը որ հեռախօսով ուղուած էր, բանի մը վայրկեան յետոյ հասաւ։ Բայց նրդեն մը ծագած չըլլալով, ան եռ վերադարձաւ։

Ըստ ատխատաւորներուն մէկին, անա թէ ինչ պատահեր էր.

Զոնը զբաղած էր մօթուռի մը ամանը թթուածինով նորոգելու։ Ամանը Պարապ էր, բայց ոչ բոլորն վին, ու ծորակները գոցուած էին։ Զերմութեան ազդեցութեան ներքեւ բարիւղի օդգիներուն ընդլայնումը պատճառեց ամանին պայթիւնը։

ՄԱՀԱՊԱՏԻԹ ՄԸ

Դամասկոսի վերամբնիչ ատեանը հաստատած է մահուան վճիռը Ալի Պաբթիխի, որ ուրբ տարեկան տղեկ մը մորքան էր ասկէ 4-5 ամիս առաջ, Հալէպի մէջ։

Կարգ մը ազգայնականներ, ըստ «Լ'Օրիանս»ի, կ'ատխատին կեանքի երդնորեն տալ ոճրագործին։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓԱՆՋԻՆ

Դամասկոսի մէջ, Մեզզէ բերդին մէջ ատխատելու ատեն հինգ բանտարկեալներ, յարձակեցան ժանտարմաներու վրայ եւ անոնց զէնքերը առնելէ վերջ փախան։

ՏԻԳՈՒՐԻ ՏՆՕՐԷՆԻՆ ԿՐԱԾ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

Ինչպես գրեր էինք, երգիծաթերթ «Տապպուրդ»ի տնօրէնը սեռ յարձակումի մը ենթարկուեցաւ անցեալ չորեքշաբթի գիշեր երկու անծանօթներու կողմէ։

Ըստ Պ. Ժոզէֆ Մուքարգէլի վարիչը մեղսակից է յարձակողներուն ու այդ պատճառաւ ան ձերբակալուած կը մնայ։

«ՏՕՐԹԷՕՐԸ ՔՆԱՅԱՆ Է»

Պ. Մուքարգէլ, ուշի գալուն պես իսնճաարժով գնաց ոստիկանատուն դեպքը պատմելու համար։ Անկէ յետոյ դիմեց քաղաքապետական բժիշկին, Տոքթ. Հելլուի որ իրեն թելադրեց անմիջապես դիմել ակնաբուժի մը։ Դժբախտ լրագրողը ժամեր վատնեց ճնցող բժիշկներուն դրան առջեւ որոնք մերժեցին զինքը ընդունիլ։ Վերջապես խզին փողոցին հայ ակնաբուժ մը զայն ընդունեց առաւօտուայ ժամը 4ին ու իրեն շուայլեց ամեն տեսակ խնամք։

ՑԱՍՈՒՄԸ ՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ

Այս յարձակումին լուրը մեծ ցասում պանճառեց քաղաքին մէջ։ Լրագրողին փաստաբան մեր Ժորժ Աֆլ, բողոքագիր մը ուղղելով հանրապետութեան նախագահին, խնդրեց անկէ որ արդարութեան խառն դատարանին մօտ միջամտէ այս լուրջ խնդրին մասին։

Լրագրողներու սենեքիան ժողով մը գումարելով միջոցներ ձեռք առաւ նման դէպքերու վերադարձը արգիլելու համար։

ԿՈՒԻ ԺԱՆՏԱՐՄԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՅԱՄԲՈՐԴՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Սայտի նամբուն ցվրայ երթուն պանակախումբ մը հնգութիւններ կը կատարէ երթեւեկող իսնճաարժերու մասին։ Հիւսէյն Տանիր անուն վարիչի մը իսնճաարժը, այդ միջոցին օտա արագ կը սուրար. ժանտարմաներ կեցուցին եւ վարիչը ձերբակալեցին։ Բայց իսնճաարժի մէջ գտնուող եօթը նամբորդներ ուզեցի արգիլել վարիչի ձերբակալութիւնը եւ անոնցմէ մէկը դանակով մը զարկաւ ժանտարմային։ Վարիչը այդ միջոցին, երբ նամբորդներ ու ժանտարմաները կռիւի մէջ էին. կրցաւ նսեղ իսնճաարժ եւ փախչի։

Ձամբորդները սակայն ձերբակալուելով յանձնուեցան ոստիկանութեան։

ԱԶԱՏՕՐԷՆ ԿՐՆԱՆ ԱԵՑԵԼԵԼ ՊԱԱԼՊԷՔԻ ՏԱՃԱՐԸ

Կրթական Գործոց նախարարը կազմեր է ցանկը այն անձնաւորութիւններուն որ կրնան Պաալպէքի աւերակները այցելել ձրի ու առանց նախնական արտօնութեան։

Ցրանսացիներու կողմէ.— Բ. Քօմիսէր, բանակին ընդհանուր հրամանատար, Ամիրալը, Ընդ.Քարտուղարը, Հնագիտական սպասարկութեան խորհրդականն ու իր կցորդը։

Լիբանանցիներու կողմէ.— Հանրապետութեան նախագահը, երեսփոխ. Ժողովի նախագահը, նախարարներն ու թանգարանին տնօրէնը։

Երեսփոխանները ու պատգամաւորներ ազատ մուտքի տոմս ձեռք բերելու համար, նախապէս պէտք է դիմեն կրթ. գործոց նախարարութեան։

ՀՆԱՆԱԻԹԻ ՄԸ ՈՂԲԵՐԳԱԿԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Երուսաղէմի մէջ, «Ֆրնեցը էյ Հինք» անուն պանդոկի մը մէջ, կին մը, ամուսինը եւ իրենց պզտիկ աղջկան կը պառկէին սենեակի մը մէջ։ Առտուն կարօտը կուգայ սենեակը մաքրելու համար, կը զարնէ բանի մը անգամ դուռը, սակայն չի բացուիր։ Կը նայի պատուհանէն եւ կը տեսնէ որ դեռ կը պառկին անոնք։ Լուր կուտան ոստիկանութեան եւ լեռ բնութեան յայտնի կ'ըլլայ որ բարպոնիք թունաւորուած եւ մեռած են անոնք։ Այս ընտանիքը Ամանէն եկած էր եւ կը կոչուէր Համսան էյ Ֆանիս, 30 տարեկան։

ԶԱՐՀՈՒՐԵԼԻ ՈՃԻՐ ՄԸ ՍԻՐՈՑ ԵՐԵՍԷՆ

Ամսոյս 22ին, Նէհր Իպրահիմի Պախոսի սրճարանին մէջ տեղի ունեցաւ ոճիր մը, հետեւեալ պարագաներու տակ։

Սրճարան կուգայ վարիչ Եուսուֆ Սուֆի, 25 տարեկան։ Քիչ մը նստելէ վերջ հոն կուգան նաեւ երկու ոստիկաններ. Եուսուֆ զանոնք հրաւիրեց իր սեղանը։ Սկսան խրմել։ Այդ միջոցին սրճարանի մէջ նստող ուրիշ յանախորդներ զէնքի ձայն մը լսեցին եւ վազեցին, տեսան որ վարիչը գեսին ինկած է աթիւնլուայ վիճակի մէջ եւ ժանտարմա Ղանիմ Ղանէմ, իր անդին նրմանապես երկու տեղն վիրաւորուած կը պառկի գեսնի վրայ։

Այս ոճրի բուն պատճառը դեռ յայտնի չէ որոշապես, սակայն կը կարծուի որ աղջկայ խնդիր մը կայ, որովհետեւ վարիչն ու ժանտարման միեւնոյն աղջիկը կը սիրէին։

ԱՆՑԱԾ ՏԱՐՈՒԱՆ ԴԱՏԵՐԸ

Գիյրութի հաւաարար ատեանը անցած տարուան ընթացքին ընդունած է 9113 դաս, որոնցմէ 8329ը լմնցած է, իսկ 784ը դեռ պիտի քննուի։ Հաւաարար ատեանի պատժակոմ բաժնին մէջ ընդունուած են 2876 դաստեր, որոնցմէ 2450ը աւարտած է։ Քաղաքապետութեան հաւաարար ատեանը ընդունուած է 16556 դաստեր, որոնցմէ 16243ը աւարտած է։

ԿԸ ԴԱՐՁՆԵՆ...ԳԼԵՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Oriental-Propago-Film շարժապատկերային ընկերութիւնը որ կը պատրաստէ առաջին ազգ. Ֆիլմը (Էլիան Մապրուէի արկածը). սպանիական ծօնի մը տեսարանին համար կը խնդրէ օժանդակութիւնը ընպանական տարազ կրող երիտասարդ տիկիններու կամ աղջիկներու։

Դիմել.— Նամակատուփ թիւ 312 ՅՇԴՈՒՄ

Պ. Հայկ Սեդրակեանի ի նպաստ Մարլքէնի թոխախանոցին բրած 400 ա. դ. նուիրատուութիւնը, թիւրիմացաբար Հայկ Դանիէլեան անուանով արձանագրուած էր «Ազգակ»ի անցեալ շաբաթուան թիւին մէջ։

ԱԶԴ

«Ազդակ»ի բաժանորդագրութիւնը բացարձակապէս կանխիկ է։ Կանխիկ չվճարողներուն թերթ չղրկուիր։ Թերթ ստանալու համար մեզի եղած դիմումները անհնարաւոր կը մնան, եթէ բաժնեզիներ կանխիկ չէ ղրկուած։

«ԱԶԴԱԿ»ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԳԻԹԵՐԱՑԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ Ս. ՆՇԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Լիբանանի Հայ Երկսեռ Ուսուցչական Միութեան Վարչութեան, անուս և իրենց նախակրթութիւնն ու ուսումը կիսատ եղող երկսեռ աշակերտներու և անձերու համար հայերէն լեզուի, քերականութեան, գիտութեանց գրահաշուի, պատմութեան, հայ գրականութեան, տոմարակալութեան հայրենի համար գիշերային դասընթացք մը բացուած է։

Պայմանները՝ խիստ նպաստաւոր։ *Բոլոր անոնք որ կը փափաքին հետեւիլ սոյն դասընթացքին, պէտք է դիմեն (բացի չորեքշաբթի և շաբաթ օրերէ) ամէն օր կէսօրէ ետք ժամը 4–4.30 Ս. Նշան Ազգ. Երկսեռ Վարժարանի տնօրէնութեան և արձանագրուին։*

Արձանագրութեան տեղութիւնն է երկու շաբաթ միայն, որմէ վերջ դիմումները անընկատ պիտի մնան։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՃՈՒՇԱԿԵՑԷՔ ՄԻՄԻԱՅՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՍՄԵՆԱԸՆՏՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՊԻՒՍՔԻԹԵՐԸ

JACOB & CO'S

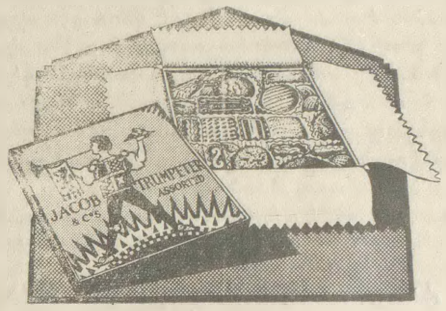

"TRUMPETER ASSORTED"

Ծախու են բոլոր հայ և օտար նպարավաճառներուն և բաթիսրրիներուն մօտ։

Ընդհանուր ներկայացուցիչ Սիւրիոյ եւ Լիբանանի.—

GUREGHIAN FRÈRES

98, Rue de la Poste, P. O. B. 642

BEYROUTH

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

— Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ —

Բարեկամի նուէր տրուելիք չքեղ գիրք մը

ԳԻՆ 25 ՖՐԱՆՔ

Կեդրոնատեղի՝ Մամբրէ Հիսարեան թղթավաճառատուն։

INSTITUT DE BEAUTÉ Yamilé

ՄԻՇԷԼ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՍԱՓՐՋԻ ՆՈՐԱՀԱՍՏԱՏ ՍՐԱՀ

ՐԻԻ ՏԱՄԱՍ, ՔԱՐԱՔՈՆ ԱՊՏ, ՏՕՔԹ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆԻ ՆՈՐԱԿԱՌՈՑԵ ՇԷՆՔԻՆ ՏԱԿ

Ամենարդիական միջոցներով և մասնաւորաբար Փարիզէն բերուած մաշէլի վրայ կը կատարուի կանանց համար օճիլասիօն, միզամբլի, բէնքիւր, մենիւրիւլ, բէսիքիւլ եայլն եայլն, բոլորն ալ ելեւքարականութեամբ։

Առանձին բաժին մը ունի այրերու համար, ուր գոհացում կրնան գտնել ամենանուիրական ճաշակներն անգամ. ամէն բան արդիական և մասնաւոր վրայ։

ԱՑՑԵԼԵՑԷՔ ՍԱԼՕՆ ԵԱՄԻԼԷՆ

սրահի մը հասողը, «սիրոյ»...

Բայց Ռէժիս բարկութենէն դեղնած՝ տնոր առջև դցուեցաւ ու արհամարհական նայուածքով մը զինք չափելու ժամանակ չի տուաւ անոր իր խօսքերը սուարտելու.

— Ֆրանսա՛յի հասողը, պարո՛ն։..

Եւ թեւերը խաչաձեւած ու գայն ապտակելու պատրաստ դիրքի մը մէջ անոր պատասխանը սպասեց։

Սակայն իր հակառակորդը տեսնելով որ գործը եղերական վախճան մը պիտի ունենար, ժպտելով պատասխանեց.

— Այո՛, իրաւունք ունիք.

Օ՜ն ուրեմն, բարեկամուհիս, մէջ մտաւ տիկ. Հարլինկ, ձեզի կապասենք։

— Միս Մօտ, քաւ Կոմսուհին, կ'ուզի՞ք մեզի բան մը երգել։

Ռէժիս, որուն աչքերը դեռ բարկութիւն կը սրփռէին, Մօտին կը նայէրու կը խոհեր «տեղի պիտի տա՞յ արդեօք զինքը հեքնող այս մարդուն... պիտի եղծանէ՞ ինձ համար այնքան թանկագին ժամերու յիշատակը...»

— Անկարելի է տիկի՛ն, պատասխանեց Մօտ։

— Եւ ինչո՞ւ համար... սկսաւ պրն տր Գէչէր, Միս Մօտ, արդեօք ի՞ուզէ՞ք որ ծնկայոք ձեզմէ խընդրեմ...

— Ի զուր կը պնդէք, պարո՛ն. վճռականօրէն մերժեց Մօտ ու հեռացաւ անոնց քովէն։ Գէչէրի ասպարէզ կորդացող նայուածքը հետեւեցաւ անոր։

— Ոհ, այս դրութիւնը այսպէս չի կրնար շարունակուիլ, վաղն իսկ հօրս հետ պիտի տեսնուիմ։

Երեկոյթը մինչև ուշ ատեն շարունակուեցաւ։ Ռէժիս ո՛չ մէկ խաղի չմասնակցեցաւ, անկիւն մեզակ մը նըշ. մարեց որնոր նշանաքի խօսակցութիւն մը տեղի կ,ունենար Գէչէրի և տիկին Հարլինկի միջև։ Ուրուն նայն սկ եւան ալ մասնակցեցաւ։

— Իսկ դուք նախասիրած եղանակ մը չունիք՞, հարցուց Մօտ Ռէժիսին երբ ձերունին պահ մը դուրս ելած էր։

— Բայց յոգնած էք, օրի՛որդ,

— Ո՛հ ո՛չ, կրնամ ամբողջ գիշերը այսպէս երգել։

— Ուրեմն, երգեցէք իմ չատ սիրած եղանակս... առաջին ձեր ինձի երգած հղանակը։

Անոր երգած միջոցին Ռէժիս, զայն մտիկ կ'ընէր միևնոյն յուզումով և յափշտակութեամբ, հետզհետէ անոր մօտեցաւ. ադիկը պահ մը անոր չունչը իր ծոցակին վրայ, իր մազերուն մէջ զգաց... և երբ լմնցուց երգը և ետ դարձաւ դէմքերնին իրարու դէմ գտնուեցան։

Շատ շնորհակալ եմ, օրիորդ։ Հազիւ կրցաւ ըսել իր յուզմունքէն։

Խռովուած, Մօտ անոր երկնցուց իր ձեռքը, զոր ենրիտասարդը յարգանքով իր շուրթներուն տարաւ.

— Ասիկա այն փոքր ձեռքն է զոր ատեն մը, թբժրեցուցիչ դեղիս սրուակը վար ձգելուն համար, ջախջախելու ցանկութիւնը ունեցայ։

— Խոստովանինք որ քիչ մ'այ արժանի էր այդ պատիժին։

— Ամենա՛ին, անիկա զիս կը փրկէր իսկ ես անտեղեակ էի այդ բանին. որովհետեւ դուք եղաք իմ առողջութիւնս վերստացնողը, զիս ինքնագիտակցուցիք։ Թեան բերողը։

Նէ անոր վրայ դարձուց իր յուզմունքէն ալ աւելի գեղեցկացած աչքերը ու վայրկեան մը երկուքին ալ նայուածքները իրար խաչաձեւուած մնացին... երկու հոգիներու միացման խուսափուկ և հանդիսաւո՛ր վայրկեան։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ ՄԻՇՏ ՉԵԶՈՔ

Լոնտոն.— Ազատական տնդամ պ. Մէնտրը արտաքին նախարարին հարցուց թէ ի վիճակի՞ էր յայտարարութիւն ընել Եգիպտոսի կացութեան շուրջ և թէ բանակցութիւններ կը կատարուէ՞ին։

Խորհրդական պրն. Տէյթրն պատասխանեց.— Կացութիւնը նոյնը կը մնայ ինչ. որ էր ծնունդէն առաջ նախարարական յայտարարութեան միջոցին։ Բանակցութիւններ չկան։ Պրն. Մէնտրը հարցուց.— Պէ՞տք է այնպէս հասկնալ թէ կառավարութեան ընթացքը միշտ նոյնն չէզոքութեան դիրք մնն է եգիպտական գործերու վերաբերմամբ։

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆԸ Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՄԷՋ

Ուաշընկթըն.— Խորհրդարանական յանձնաժողովը, որ պաշտօն ունէր քննութիւն մը կատարել Մ. Նահանգներու մէջ հաւանավարներու գործունէութեան մասին, իր տեղեկագիրը ներկայացուց Քոնկրէսին։

Տեղեկագիրը կ'եզրակացնէ թէ հաւանավարութիւնը մահացու փոնդ մը կը կազմէ Մ. Նահանգներուն համար և կ'առաջարկէ ապօրէն յայտարարել ամերիկ. հաւանավար կուսակցութիւնը, ամրացնել հսկողութիւնը օտար հաւանավարներու ներգաղթի մասին և զրկել ամերիկացի հաւանավարները իրենց քաղաքացիական իրաւունքներէն։

Ցանձնաժ ղովը կը պահանջէ վճռապէս արգիլել հաւանավար գրականութեան ծաւալումը և օրէնք մը քուէարկել, որ ապահովէ իշխանութիւնները դասական կերպով հետապնդել հաւանավար կազմակերպութիւնները։

ԺԸՆԵԻԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ ՈՒ ՌՈՒՍԻԱ

Ժընև.— Երկար վիճաբանութենէ մը ետք, Եւրոպական հաւաժողովի մասնաւոր կոմիտէն որոշեց Իրլանտան, Թուրքիան և սովիէթները հրաւիրել յետոյ անտեսական հարցերու ուսումնասիրութեան մէջ։

Այս կերպով, Պրն. Պրիանի տեսակէտը յաղթանակեց պ՝ Կրանտիի առաջարկին վրայ, որ կը պահանջէր անմիջապէս և առանց պայմանի հրաւիրել յիշեալ պետութիւնները։

Բայց Ազգ. Դաշնակցութեան ոչ անդամ պետութեանց գործակցութիւնը պիտի կրնայ հետագային միւս հարցն ալ ընդգրկէ։

Եթէ ժողովին մէջ խոր անհամաձայնութիւն կայ սովիէթներու հանդէպ բռնկիք դիրքին շուրջ՝ բայց բոլոր պատուիրակութիւնները կը փափաքին մերձեցում մը առաջ բերել Թուրքիոյ հետ, վերականգնումի գործին մէջ։ Այս կէտին շուրջ հաւանաձայն են պ. պ. Պրիան, Կրանտի, Քուրթիուս և Հէնտերսըն։

Այս առթիւ, կը յիշուի թէ Թուրքիա չվարանեցաւ մասնակցելու ապահովութեան կոմիտէի խորհրդակցութեանց մինչ սովիէթները մերժեցին հրաւէրը։

Լնկիւրի դիւանագիտ. ներկայութիւնները կը հաղորդեն նաև թէ Թուրք կառավարութիւնը բուռն կերպով կը փափաքի մասնակցիլ եւրոպկ. հաւաժողովի աշխատութեանց և կը պատրաստուի այսպէս նոր քայլ մը առնել դէպի Ազգ. Դաշնակցութեան մէջ մտնելու։

Եւրոպա ան Միութեան նախաձեռնողներէն մէկը կը յայտարարէ նոյնիսկ այս իրիկուն թէ եթէ ժողովը գոհացուցիչ պրպլէնք մը ունենար, զինաթափութեան ժողովին պատասխանական քայլը պիտի ըլլար Թուրքիոյ անդամակցութիւնը և Ազգ. Դաշնակցութեան մէջ ասնելու սրագիկ նածութիւնը։

ԽՈՌՎՈՒԹԻՒՆԸ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Մատրիտ.— Նոր իրարանցումներ կը նշմարուին Սպանիոյ մէջ։ Լոյսերը մարեցան։ Գաղտնի ոստիներ տարածուեցան։ Ոստիներ կը պատմեն թէ Մատրիտի մէջ բաժնուեցաւ։ Երկրին ամէն կողմերը։ Յայտարարութիւնը ստորագրուած էր հանրապետական պարագուխներուն կողմէ։

ԱԶԽԱՐՀԻ ԲԱՆԱԿՆԵՐԸ

Գերմանիա.— Վերսայլի դաշնագրով գերման բանակին թիւը 100,000 սահմանափակուած է, որոնք, պարտաւորիչ ծառայութիւնը արգիլուած ըլլալով, կամաւոր պէտք է ալծանագրուին։

Ընդհանուր զօրագունդն ալ չնջուած է և անոր վերակազմութիւնը անգիրուած.

Օդային ուժ չկրնար պահել Գերմանիա։ Ոչ ալ տորպիլներ պէտք է ունենայ Հոնոսէն երեսուն մղոն հեռաւորութեան վրայ քաշուած գիծէ մը անդին։ Սակայն և այնպէս, քաղաքական օդանաւորդութիւնը թրտանուած ըլլալով, անոր մէջ գործածութեան կը դրուին այնպիսի սաւառնակներ որոնք կրնան ռմբակոծի և յետախոյզ գործիքներու վերածուիլ մէկ երկու ժամուան մէջ։ Նմանապէս, արաստահմանի մէջ ալ օդային ձեռնարկութիւններ ունին Գերմանները։

Եունքէրսի բոլոր մեստոպեայ օդանաւերը և նաև ուրիշ ձևի ամբողջապէս մեստոպեայ օդանաւերը մանրակրկիտ փորձերու ենթարկուած են արդէն և անոնցմէ մեծաքանակ կը շինուին։

Բոլոր ծանր թնդանօթները և թոյլ տրուած քանակութենէ աւելի եղող ուրիշ ռազմամթերքը՝ երը պէտք էին ոչնչացուիլ, և իսկապէս ալ, ահագին քանակութեամբ պատերազմական իրեղէններ ոչնչացուեցան դաշնակիցներու կողմէ։

Սակայն, թէև անուանապէս զինաթափ եղած, Գերմանիա այսօր ունի 6 միլիոնէ աւելի սպաներ և զինուորներ որոնք ծառայեցին պատերազմի ընթացքին, և որոնք կատարելապէս մարզուած եւ փորձառութեան տէր են և շատ մեծ անկանոն ուժեր տակաւին գոյութիւն ունին։

Ասոնք ունին իրենց հրացանները, գնդացիրները, խրամատի թնդանօթներ, օդանաւեր և հրետանի։ Դաշնակիցներու մէկ զինաթափուցեան յանձնախումբին կողմէ միայն, 1921. 22ին երևանհանուեցան թաղնուած ահագին քանակութեամբ օդային մեքենաներ և հրացաններ։ Զինուորական և ծովային պիտանէն 1929 տարուոյ համար 33 միլիոն սթերլին էր։ Դաշնագրին տրամադրութեանց համաձայն ոչէ զինուորական յարաբերութեան մշակումը պահեստներու և առաքաքցիներու մէջև արգիլուած է։

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ Մեայուն բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ
ՆԱՀԻՐ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ՓԼԻՆԻԹԻ ՄԷՋ

Ամեն օր { Կէսօրէ առաջ 10—12
Կէսօրէ վերջ 1 — 3

ԾԱՆՕԹ.— Հիմզաբրի եւ տարաբ կեսօրէ վերջ ազատ հիւանդներուն ձրի։

Ի՞ՆՉ ԳԻՏԵՍ ԹԷ ՎԱՂԸ ՉՊԻՏԻ ԿՐՆԱՍ ՀԱՐՍՏԱՆԱԼ

Ամուսիկ ՄԵԾ ԱՌԻՒԹ մը

Իրիկունը ապտա՝ յաջորդ առաւօտ հարուստ ես արդէն։ ԿԷՍ անգլիական ոսկիով կարելի է շահիլ ՎԻԹԽԱՐԻ եւ անհաւատալի գումար մը՝ այսինքն.—

Ա. մրցանակը՝ 30,000 Սթերլին
Բ. — 15,000 —
Գ. — 10,000 —

իսկ ասոնցմէ զատ 9 հոգի պիտի ստանան 1000 ական իսկ 360 հոգի 100 ական սթերլին։

Իրլանտական կառավարութեան հսկողութեան տակ գտնուող վերոյիշեալ վիճակահանութիւնը անցեալ Նոյեմբերին բաշխեց մօտ 409,527 սթերլինի գումարը

Արդ, անապարեցէք Ձեր տոմսերը ապահովել, որովհետեւ անոնցմով առաւելութիւնը պիտի ունենաք մասնակցելու թէ՝ Մարս 24ին Տուպլինի մէջ տեղի ունեցող վիճակահանութեան եւ թէ ալ Մարս 27 Լիվըրբուլի մէջ տեղի ունեցող ձիարշաւին։

Տոմսերնիդ ապահովեցէք. վերջը չի զղջալու համար, գին 310 Ս. Դ.։

ԾԱՆՕԹ.— Տոմսերը կարելի է ստանալ մեր Գէյրութի գործակալ՝ Պրն. Գարթեւ Անանեանէ, ինչպէս նաեւ Պրն. Ե. Իշխանեանի դերձակատունէն Պրն. Եղնիկ Քէշիշեանի մօտ։

Իրլանդական հի-անգանոցներու
ի նպաստ վիճակահանութեանց
Սիւրիոյ եւ Լիբանանի վանառորդ՝
ՔԷՇԻՇԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՔ

Սիւրիոյ շրջաններէն եղող դիմումները կանխիկ ըլլալու են, եւ գրել՝ Kechichian Bros. B. P. 645,r Beyouth

ՏՔԹ. ԳԵՈՐԳ ԿԵՐԿԵՐԵԱՆ

Վկայեալ Laureat նախկին Interne եւ այժմ մնայուն Քիրուրգիական Ֆրանսական հիւանդանոցի աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, և գլխու հիւանդութիւններու բաժնին։ Հիւանդ կ'ընդունի կեսօրէ վերջ ժամը 2—6 իր գլխաւոր գրասենեակը Rue de Damas, N° 15, ի հարկին հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի տոմսերով։ Վկայեալ ապտաներ ձրի։

— ՏՕՔԹ. Ա. ՊԵԶՃԵԱՆ —

ԲԺԻՇԿ — ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ՝ 7—9 կ. Ա. ԵՒ 1—5 կ. Վ.
ՃԱՆՊՂԱԹ, ՊԷՏԹ ՎԱՂԻ,
ՖՐԱՆՍ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ԴԻՄԱՑԸ
Նաբաթ օրերը վկայեալ ապտաներուն համար ձրի։

المطبعة الوطنية

بيروت — البور * وراء محلات اورزدي باك »

صاحبها : خليل صفير

تطبع الكتب والجرائد والمجلات والاشغال التجارية وكل مايراد طبعه باحرف جميلة وطبع متقن واسعار متهاودة

طبعت في المطبعة الوطنية * بيروت * البور »

ՏՊԱՐԱՆ «ԱԶԱՏ»

ՅՈՎՍԷՓ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ ԵՒ ԵՐԶԱՆԻԿ ԱՐԱՊԵԱՆ

Սիւրիոյ եւ Լիբանանի մէջ միակ կանոնաւոր տպարանը, որ օժտուած է եւրոպական յատագոյն մեքենաներով եւ հայերէն, Ֆրանսերէն, արաբերէն ընտիր ու նոխ տառերով։

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ Է ՎԷՃԿԱՆ ՓՈՂՈՑ

Կ'ստանձնէ տպագրական եւ կազմարարական ամեն կարգի գործեր, կը պատրաստէ քաղաքական կնիքներ, եւայլն։

Ապտպրանքներ կ'ընդունուին Սիւրիայէն եւ արտասահմանէն. եթէ կ'ուզէք ունենալ չափաւոր գիներով ճաշակաւոր գործեր, դիմեցէք ուղղակի տպարան ԱԶԱՏի։

ԾԱՆՕԹ.— Ե. Արապեան, Ամերիկ. Բրէսի ամենասիրուած աշխատաւորն ըլլալով ունի համապատասխան վկայական։

ՖՕԹՕ ԼԷՕՆ — ՖՕԹՕ ԼԷՕՆ

ՊԱՊ — ԻՏՐԻՍ

Եթէ կ'ուզէք ճաշակաւոր լուսանկար մը ունենալ.
Եթէ կ'ուզէք արուեստագէտի մը լիբատակը ունենալ.
Եթէ կ'ուզէք Ձեր բարեկամին լուսագոյն լիբատակ մը տալ.
Ամենէջապէս դիմեցէք նեսուեալ հասցէին, Ֆոթիլսիւնեռու եկեղեցիին դիմացը, որը գնահատուած է օտար եւ հայ լուսագոյնմասնագէտներ։

ՖՕԹՕ ԼԷՕՆ — ՖՕԹՕ ԼԷՕՆ

ԾԽԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՅՆ

"ՎԷՋԻՐ" ՍԻԿԱՐԷԹՆԵՐԸ

ՈՐՈՆՔ ԸՆՏԻՐ ԵՒ ՀՈՏԱՒԷՏ ԾԽԱԽՈՏԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԵՆ

ԾԽԵՑԷՔ նասեւ ՄԱԹՌՈՍԵԱՆ ՏԱՆ
ՍԱՄՍՈՆ ԵՒ ՍԱՄՍՈՆ ՍԷՐԹ ՍԻԿԱՐԷԹՆԵՐԸ
ԵԹԷ ԻՍԿԱՊԷՍ ԿՈՒԶԷՔ ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ ԾԽԱԽՈՏ ԳՈՐԾԱԾԵԼ

ՏՕՔԹ. Ե. ՁԻՏԷՃԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ - ՎԻՐԱԲՈՑԺ

Նախկին Interne այժմ Chef de Clinique Ամերիկեան հիւանդանոցներու վիրաբուժական բաժնի։

Դասաւանդ Ամերիկ. համալսարանի վիրաբուժական դասընթացներու։

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր կեսօրէ վերջ, ժամը 2—6 իր անձնական գրասենեակը, Rue Georges Picot, Sofp. Նուխոյի արարբրմանին մէջ։

Վիրաբուժական հիւանդները իր կողմանէ կրնան Ամերիկեան հիւանդանոց ընդունիլ։

Ուռանց խտրութեան ամենազգի ապտաներու ձրի։

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ ԿԱՀԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՏՈՒՆԵՐԸ

ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՃՇՄԱԿԱՒՈՐ ԳՈՐԳԵՐՈՎ
ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԾԱՆՕԹ ԳՈՐԳԻ ՎԱՐՊԵՏ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԱՇՃԵԱՆԻ

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

ուր պիտի գտնէք պատրաստ և ապպրանքով ամեն տեսակի և չափի գորգեր, որոնք Եւրոպական և Ամերիկեան հրապարակներու վրայ գնահատուած են։

Նիր Իսք Բիլիճի նախկին Ղազիրի գորգի գործատեղ բոլոր տեղեկութիւնները փոխադրուած են Պ. Թաշճեանի,

ԷՅՐԷՖԻԷԻ ԳՈՐԳԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

THE ROYAL MAIL LINE

ՐՕԵԼ ՄԷՅԼ ԼԱՅՆ

ԵՒ

ԻՍԹԸՐՆ ՄԷՏԻԹԷՐՐԱՆԻԸՆ ԷՔՍԲՐԷՍ ԼԱՅՆ ԼԻՄԻԹԷԴ

Կանոնաւոր մեկնումներ Պէյրութէն՝ Լառնաքա՝ Նիմասոլ, Բօրթ—Սաիտ, Աղեքսանդրիա, Փիրէ և Մարսէյլ։

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ—ՄԱՐՍԷԼ 8 ՕՐԷՆ ՄԻԱՑՆ

Պէյրութէն մեկնումներ

Էշիմէնիա	10000 թօն	9 Փեբր.ին
Ասպազիա	10000 =	1 Մարտ.ին
Էշիմէնիա	10000 =	23 =
Էշիմէնիա	10000 =	14 Մայր.ին
Ասպազիա	10000 =	25 =
Էշիմէնիա	10000 =	8 Մայս.ին
Ասպազիա	10000 =	16 =
Ասպազիա	10000 =	9 Յուն.ին
Ասպազիա	10000 =	29 =

Վերոյիշեալ անգլիական նաւերը օժտուած են Ա. Բ. Դ. կարգի գապինեներով, իսկ Դ.րդ կարգին մէջ կը դրուի մահճակալ եւ մաքուր ու առատ կերակուր։

Սոյն նաւերով, ինչպէս վերոյիշեալ նաւահանգիստներուն, նոյնպէս Շէրպուրկէն մեկնող աշխարհահռչակ Թօեալ Մէյլ Լայն ընկ. հսկայ նաւերով ճամբորդներ կ'ընդունինք հարաւային ամերիկայի բոլոր նաւահանգիստներուն համար։

Շերպուրկէն մեկնումներ

Ասքուրիաս	36000 թօն	29 Յուն.ին
Տարրօ	22000 =	9 Փեբր.ին
Ցէսիաս	22000 =	16 =
Ալֆոնսարա	36000 =	21 =
Տիսիա	22000 =	2 Մարտ.ին
Ալֆոնսա	27000 =	18 =
Տիսիարա	22000 =	16 =
Ասքուրիաս	36000 =	27 =

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել՝

Ա. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

Սիւրիոյ և Լիբանանի ընդհանուր ներկայացուցիչ

Գրասենեակ՝ Պէյրութ
Հեռաձայն՝ 9.06
Հեռագիր = ARBED

Նամակատուն 895 Պէյրութ

Պրն. տը Սիրէզ ներս կը դառնար Ռէժիս արդէն իր տեղը նստած և իր դէմքը խստութեան այնպիսի արտայայտութիւն մը առած էր որ աղջկան ուշադրութիւնը գրաւեց։

«Աւտուա՛ծ իմ, խորհեցաւ նէ, կարծես թէ անիկա չէ՞ հասկցած, բայց ի՞նչ պատահեցաւ իմ ներսս... ո՞հ կարծես թէ նա բան մը չգիտեր...»

Նա ամբողջ օրը նախկին օրերու մասյլ դէմքը պահեց։ Բայց բան մը որ չէր կրնար ուրանալ ինքիրեն, այն է թէ՝ կասկածի քաջը վերէն վար պատռած էր, թէ՝ ինք պարտուած էր իր զգացումներուն, թէ հիմա սիրել գիտէր, կը սիրէր և խլական սէրով մը...

* * *

Դղեակի կեանքը նոր թանդ մը ստացած էր. որսորդական արշաւները սկսած ու ամէն կողմէ նոր հրաւիրողներ ժամանած էին։ Վերադարձած էր նաև պրն. տը Իռէյէրը։

Ռէժիս յանախ չէր մասնակցեր սոյն արշաւներուն. իսկ մասնակցած օրերուն միւսներէն աւելի կանուխ կը դառնար, որովհետև երբ նա պրն. տը պուէյէրը խումբին մէջէն անյայտացած տեսնէր, կասկածելով անոր ընթացքին վրայ, անմիջապէս զայն հետապնդելու կելլեր։ Ծերունին նշմարած էր այս խաղը ու աւելորդ չէր գտներ զայն, ա՛յնքան կասկած ու տարակուսութիւն ունէր այս գերմանին հանդէպ։ Իսկ վերջինը թէև չատ պաղ վերաբերմունքի մը կը հանդիպէր Մօտին քով, սակայն քաջալերուած կոմսուհիին ու տիկին Հարլինկի գործակցութիւններէն, յանձն կ'առնէր լրջօրէն մրցակցիլ Ռէժիսին հետ։

— Կողին մէջ սուրի հարուած մը... և ամէն ինչ կը վերջանայ, կըսէր Ռէժիս պրն. տը Սիրէզին։

— Հաւաքութիւն զաւա՛կս, արդէն քանի մը օր վերջ պիտի մեկնի։ Եւ ուրիշ բան մը, գիտե՞ս թէ մատնուած ենք. այս առտուընէ ի վեր ամէնքը իմացած են թէ՝ Միս Մօտ մեր երկուքին համար կերգէ... ծառաներէն մէկը ըսած ըլլալու է։

— Ի՞նչ փոյթ։

— Ռէժիս, ճի՞շդ է որ այս ամսոյն վերջը կը մեկնիս, կոմսուհին ըսաւ ինձ։

— Հաւանական է... տակաւին վստահ չեմ գիտեր որովհետև մեկնելէ առաջ կուզեմ մեծ խնդիր մը կարգադրել... այդ մասին քանի մը օր վերջ ձեզի ալ պիտի խօսիմ։

— Բայց գիտե՞ս ես այս իրիկուն իսկ պիտի մեկնիս...

— Ուրեմն կուզեմ ձեր քաղաքը այցելութեան գալուս խօսիլ։

— Հաճոյքով քեզ պիտի կպասեմ, Ռէժիս։

Բարի ծերունին կը խորհէ՞ր «զաւա՛կս, ինձ համար նոր բան չէ ըսելիքդ, ես չատանց, գուցէ քեզմէ ասաջ զ այն գիտէի.»

Այս իրիկուն ճաշէն վերջ կոմսուհին ըսաւ հիւրերուն.

Պարո՛ններ, գիտնալով թէ ամենքդ ալ յոգնած էք՝ անտեղի պիտի ըլլար ձեզի պարել առաջարկել, ուստի, եթէ կուզէք, քիչ մը երաժշտութիւն մտիկ ընենք։ Ձեզ կը յայտարարեմ թէ՝ եկեղեցիի Շէրալը գտած ենք. այնպէս չէ՞, Ռէժիս, և այդ գիւտը ձեզի պարտական ենք։

Ամէնքը զարմացումի գոչեր արձակեցին։

Պրն. տը Պուէյէր, թէ անտեղեակ առաջ անցաւ ու նոր անունը հարցուց.

— Միս Մո՞ն է։

— Հրաշալի՜... պատիւը ունինք ճանչնալու երդ-

ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՄԸ ՄՍԶԸ

Գերման գիտնական մը և իր օգնականը Սուվարթրայի մէջ երբ Մէրափի հրաբուխը կը քննէին, հրաբխային յանկարծական պոռթկումի հետեանքով եռացող լաւային մէջ ընկղմելով հալեցան։

Մէրափի 40 տարիէ ի վեր մարած էր և երբ գիտնականը պարանով մը հրաբերանին մէջ կ'իջեցուէր եռացողլաւային ստանքը լանկարծ դուրս ժայթքեց, որուն ծայրերուն մէջ անյայտացաւ դժբախտ գիտնականը։

ՍԱԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ
26 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1931

	Ոսկի դրմ.	Սուրիկ.
Եգիպտկ. Ֆունտարմ.	115 125	633 50
Անգլիկն. »	112 125	617 50
Տօլար »	23	126 75
Թրքական »	10 80	59 50
Պանի Օռթօման	27 25	150
Իտալական Լիր 100		665
Յունական. Տրախմի 100		160
Անգլկ. ոսկի	111	615
Ֆրանս. »	87 50	480
Օսման. „	100	550
Արծաթ մէջիտ		34
Գրէտի ֆոնս. Ա.	18 75	
„ „ Բ.	12 00	
„ „ Գ.	11 75	

Սեպտեմբեան եղբարք Բիւ Ֆոս
Թելեֆոն՝ 5-19